

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ANNELERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE OKUL
ÖNCESİ ÇOCUKLARDAKİ ANKSİYETE DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mihriban Gizem GÜNER

Danışman

Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ

İstanbul-2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Mihriban Gizem GÜNER

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Annelerin Kişilik Özellikleri İle Okul Öncesi Çocuklardaki Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 04.08.2021

Sayfa Sayısı : 85

Tez Danışmanları : Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ

Dizin Terimleri : Annelerin kişilik özellikleri, Okul öncesi dönem, Anksiyete

Türkçe Özet : Bu çalışma kapsamında annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Mihriban Gizem GÜNER

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**ANNELERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE OKUL
ÖNCESİ ÇOCUKLARDAKİ ANKSİYETE DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mihriban Gizem GÜNER

Danışman

Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ

İstanbul-2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mihriban Gizem GÜNER

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mihriban Gizem Güner'in Annelerin Kişilik Özellikleri ile Okul Öncesi Çocuklardaki Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki adlı tez çalışması, jürimiz tarafından PSİKOLOJİ anabilim dalı KLİNİK PSİKOLOJİ bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ

(Danışman)

Üye

Doç. Dr. Canan TANIDIR

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Amaç: Çalışmanın amacı annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırmanın örneklemini oluşturan Özel Bilgi Yuvam Anaokulu, Özel Beylikdüzü Yasemin Anaokulu ve İstanbul Özel Safa Okulları Anaokulu öğrencilerine ve annelerine Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından katılımcıların bilgilerini toplamak amacıyla oluşturulan sosyodemografik veri formu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu 151 okul öncesi dönemi öğrenim gören 3-6 yaş arası öğrencilerden ve öğrencilerin annelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda elde edilen elde edilen bulgular SPSS 22 (Statistical Package For Social Science) paket programında analiz edilmiştir. Verileri değerlendirirken yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel metodlar kullanılmıştır. Veriler incelenirken ANOVA, Kruksal Wallis U Test, Bağımsız Gruplar t-test, Levene kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma dahilinde sosyodemografik veri formunu ve anket sorularını 70'ini (%46,4) kız çocuğu, 81'inin (%53,6) erkek çocuğu olmak üzere toplamda 151 katılımcı ile çalışılmıştır. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği (ÖOÇAÖ) sosyal fobi alt boyut puanları ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) dışa dönüklük ($p<,01$) duygusal dengesizlik ($p<,05$) alt boyut puanları, yaygın kaygı bozukluğu alt boyut puanları ile duygusal dengesizlik ($p<,05$), deneyime açıklık ($p<,05$) alt puanları, özgül fobi alt boyut puanları ile duygusal dengesizlik ($p<,05$) alt boyut puanları, ayrılık anksiyetesi alt boyut puanları ile duygusal dengesizlik ($p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ÖOÇAÖ-toplam puanları ile SDKT-duygusal dengesizlik ($p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, duygusal dengesizlik alt boyut puanları ortalamasının diğer alt boyutlara göre yüksek saptanmıştır. Annelerin demografik özellikleri ile çocuklarındaki kaygı düzeyleri arasında zayıf korelasyonlar tespit edilmiştir. Annelerin kişilik yapıları ile çocuğundaki anksiyete düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Annelerin 'dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, deneyime açıklık' puanlarının çocuklardaki kaygıyı pozitif yönde etkilediği bulunmuştur.

Sonuç: Çalışma bulgularımıza göre annelerin kişilik boyutu değişkenleri açısından duygusal dengesizlik kişilik boyutu çocuklarda anksiyeteyi yordayan önemli bir değişkendir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Anksiyete, Okul Öncesi Dönem

SUMMARY

Purpose: The aim of the study is to examine the relationship between the personality traits of mothers and their anxiety levels in preschool children.

Method: Adjective Based Personality Test and Preschool Anxiety Scale were applied to the students of Private Bilgi Yuvam Kindergarten, Private Beylikdüzü Yasemin Kindergarten and Istanbul Private Safa Schools Kindergarten and their mothers, which constitute the sample of this research. The sociodemographic data form created by the researcher to collect the information of the participants was used. The sample group of the study consists of 151 pre-school students between the ages of 3-6 and the mothers of the students. The findings obtained as a result of the research were analyzed in the SPSS 22 (Statistical Package For Social Science) package program. While evaluating the data, descriptive statistical methods such as percentage, mean and standard deviation were used. While analyzing the data, ANOVA, Kruskal Wallis U Test, Independent Groups t-test, Levene were used.

Results: Within the scope of the research, the sociodemographic data form and questionnaire questions were studied with a total of 151 participants, 70 (46.4%) girls and 81 (53.6%) boys. Preschool Children's Anxiety Scale (PSAS) social phobia sub-dimension scores, Adjective-Based Personality Test (SDKT) extraversion ($p < .01$), emotional instability ($p < .05$) sub-dimension scores, generalized anxiety disorder sub-dimension scores and emotional instability ($p < .05$), openness to experience ($p < .05$) sub-scores, specific phobia sub-dimension scores and emotional instability ($p < .05$) sub-dimension scores, separation anxiety sub-dimension scores and emotional instability ($p < .01$) It was determined that there was a statistically significant relationship between sub-dimension scores. In addition, it was determined that there was a statistically significant relationship between AACCS-total scores and SDBT-emotional instability ($p < .01$) sub-dimension scores, and the average of emotional instability sub-dimension scores was higher than the other sub-dimensions. Weak correlations were found between the demographic characteristics of the mothers and the anxiety levels of their children. Significant relationships were found between the personality structures of the mothers and the anxiety levels of their children. It was

found that the scores of mothers' extraversion, emotional instability, openness to experience positively affect children's anxiety.

Conclusion: According to our study findings, emotional instability personality dimension is an important variable that predicts anxiety in children in terms of personality dimension variables of mothers.

Key words: Personality, Anxiety, Pre-School

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	III
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR.....	VII
TABLOLAR LİSTESİ	VIII
EKLER LİSTESİ.....	X
ÖNSÖZ.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.2. Araştırmanın Problemi.....	3
1.3. Araştırmanın Alt Problemi.....	4
1.4. Araştırma Soruları.....	5
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocukta Gelişim Dönemleri	6
2.2. Çocukluk Çağında Anksiyete Bozuklukları.....	7
2.3. Anksiyete.....	7
2.3.1. Yaygın Anksiyete Bozukluğu.....	8
2.3.2. Sosyal Anksiyete Bozukluğu.....	9
2.3.3. Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu.....	10
2.3.4. Özgül Fobi.....	11
2.4. Ebeveyn Kişilik Özellikleri ile Çocuğundaki Kaygı Arasındaki İlişki.....	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Modeli.....	16
3.2. Araştırmanın Örneklem Grubu	16
3.3. Araştırmanın Değişkenleri.....	16
3.4. Veri Toplamada Kullanılan Araçlar.....	16
3.4.1. Sosyodemografik Veri Formu.....	16
3.4.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi.....	17
3.4.3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği.....	17
5. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Betimleyici Verilerin Analizi.....	19
4.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	21
4.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	23
4.4. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki Yordayıcı İlişkinin İncelenmesi.....	38

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	42
5.1.1. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	42
5.1.2. Demografik Veriler İle Ölçekler Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	43
5.1.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi İle Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki Yordayıcı İlişkilerin İncelenmesi.....	48
5.2. Öneriler.....	49

KAYNAKÇA.....	51
EKLER	

KISALTMALAR

DSM	:	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
OÖÇAÖ	:	Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği
SAB	:	Sosyal Anksiyete Bozukluğu
SDKT	:	Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi
YAB	:	Yaygın Anksiyete Bozukluğu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	31
Tablo 2: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler.....	33
Tablo 3: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	33
Tablo 4: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine	34
Tablo 5: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesi.....	35
Tablo 6: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	35
Tablo 7: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	36
Tablo 8: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi.....	37
Tablo 9: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesi.....	37
Tablo 10: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesi.....	38
Tablo 11: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre İncelenmesi.....	38
Tablo 12: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre İncelenmesi.....	39
Tablo 13: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre İncelenmesi.....	40
Tablo 14: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Doğum Sırasına Göre İncelenmesi.....	40

Tablo 15: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre İncelenmesi.....	41
Tablo 16: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi.....	42
Tablo 17: Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi.....	43
Tablo 18: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi.....	43
Tablo 19: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Sosyal Fobi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi.....	44
Tablo 20: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Özgül Fobi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi.....	46
Tablo 21: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi.....	47
Tablo 22: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Toplam Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi.....	48

EKLER LİSTESİ

- EK - A** GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU
- EK - B** SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU
- EK - C** SIFATLARA DAYALI KİŞİLİK TESTİ
- EK - D** OKUL ÖNCE ÇOCUKLARDA ANKSİYETE ÖLÇEĞİ

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ'ye sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Akademik hayatım boyunca çok değerli bilgileriyle bana kazandırdıklarından dolayı lisans ve yüksek lisans olmak üzere bütün hocalarıma sonsuz teşekkürler.

Eğitim öğretim hayatım boyunca maddi manevi destekleriyle her zaman yanımda olan başta annem Sevil Aydın'a, babam Orhan Aydın'a, abim Resul Aydın'a ve eşim RECEP GÜNER olmak üzere aileme, sonsuz teşekkür ederim. Bu çalışmayı biricik oğlum Asil'e ithaf ediyorum.

Mihriban Gizem GÜNER

GİRİŞ

Okul öncesi dönem olgunlaşmanın en fazla şiddetlendiği bir dönemdir (Poyraz ve Dere, 2006). Basamaklı olan gelişim alanları birbiriyle bir bütün ve etkileşim içindedir (Artan ve Bayhan, 2007). Her basamak beraberinde yeni bilgileri getirir. Çocuklar basamaklı ilerleyen gelişim süreçleri içinde bir önceki basamaktaki bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlanırlar. Gelişim sadece fiziksel değil, duygusal olarak da olgunlaşma için gelişimle doğru orantılı çevresel etmenleri zorunlu kılar. Çevresel ve kültürel etkileşimlerden gelen bilgilerin gelişimle doğru orantılı olması ve çocuğun bu bilgiyi işleyebilmesi ile senkronize olmalıdır. Gelişim ile doğru orantılı ve senkronize olmayan bilgiler çocukta kaygı yaratabilir (Foxman, 2004).

Çocukların olgunlaşma dönemi fiziksel ve psikolojik olarak iyi olma halleri pek çok unsurdan etkilenebilir. Bu unsurlardan bir tanesi de anksiyete olduğu söylenebilir (Foxmann, 2004). Kaygı çocukta çeşitli reaksiyonlar şeklinde kendini gösterebilir. Kimi çocuk kaygıyı meydana çıkartan durumdan uzak durmak için çekingen davranım sergileyerek aynı yaş gruplarına mesafeli dururlar. Kimi çocuklarda çeşitli savunma mekanizmaları geliştirerek kendilerini korumaya alırlar (Çağda ve Seçer, 2004). Bu durum çocuğun yalnızlaşmasına ve yaşlılarından gelen desteklerden uzak kalmasına neden olmaktadır. Anksiyete çocuklarda eğitim öğretim başarısını da olumsuz etkilemektedir (Le Gall, 2012). Kaygılı bireyler performans gerektiren durumlarda anksiyeteleri sebebiyle kendilerini gösteremezler. Bu durum daha sonraki yıllarda mesleki hayatlarını da etkilemekte ve elverişsiz alternatiflere sahip olabilmektedirler (Rapee, Susan, Cobham ve Wignal, 2014).

Okul öncesi gelişim döneminin çocuğun hemen hemen bütün alanlarda gelişiminin çabuk ve sosyal etmenlere belirgin bir şekilde açık olduğu önemli bir dönemdir. Bu dönemde aile ve okul önem kazanmaktadır. Ailedeki bireylerin evdeki, okuldaki öğretmenlerin çocuğa davranışları, yaklaşımları ve aralarındaki iletişim kaygının meydana çıkmasıyla ilişkilidir (Güngör ve Buluş, 2016). Bu dönemde karşı karşıya kalınan reddedici, küçümseyici, aşırı cezalandırıcı itici tavırlar, çocuğun fiziksel ve duygusal olarak baskı altında tutulması, alt ıslatma ve cinsel içerikli oyunlarına aşırı tepki verilmesi, fazla derecede koruyucu davranma, ailedeki bireylerin

kaygı seviyelerinin fazla olması, zıt görüşler olması anksiyete sebep olabilen tutumlar içindedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003).

Okul öncesi dönem çocuklarda anksiyeteyi araştırmak maksatlı yapılan araştırmalarda kaygıyı ortaya çıkartıcı nedenlere vurgu yapılmıştır. Essekow vd. (2005) okul öncesi dönem çocuklar ve anneleriyle yürüttükleri çalışmada güvensiz bağlanma, duygusal tutukluk ve kaygıyı araştırmışlardır. Van Gastel vd. (2009) kaygının ailede kazanıldığı konusu incelemişlerdir. Çocukların büyütölme tarzı ile kaygı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bir diğer çalışmada ise Bishop vd. (2003), okul öncesi dönem çocuklarının davranışsal çekingenlikleri ile ilgili bildirimlerin geçerlilik ve güvenilirliğini incelemişlerdir. Araştırmalara bakındığında çocuklarda kaygıya sebep olan nedenler arasında aile bireylerinin davranışları, diğer bir ifade ile ailedeki bireyleri yetiştirilme tarzları burada önem kazandığı görölmektedir (Güngör, 2009).

Bu tez çalışması kapsamında okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri ile ilişkili faktörlerin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünölerek, annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmada annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmalar günümüzde kaygı ile sıkça karşılaşan ebeveynler, öğretmenler ve sosyal çevre tarafından kaygının çoğunlukla fark edilmeyen, göz ardı edilen, hatta kişilik unsuru gibi adlandırılan bir duruma dönüştüğünü göstermektedir (Rapee ve diğ., 2014). Erken çocukluk döneminde anksiyeteye yol açan etkenlerin bilinmesi koruyucu ruh sağlığı açısından önemlidir. Araştırmalarda çocuğun kaygılarının fark edilmemesi ve gerekli durumlarda tedavi edilmemesinin ileriki yıllarda daha büyük sorunlara neden olduğu görülmektedir (Güler, 2016). Bu nedenle çalışmamızın amacı olan annelerin kişilik özellikleri ile çocuktaki anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesinin koruyucu ruh sağlığı hizmetleri açısından literatüre katkıda bulunacağı ve daha sonraki yapılacak çalışmalara zemin oluşturacağı düşünülmüştür.

1.2. Araştırmanın Problemi

Araştırmada annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki incelenecektir. Çocukların sıklıkla maruz kaldığı kaygı ile pek çok açıklamalar bulunmaktadır. Anksiyetenin genel olarak tanımlarında belirli zamanlarda herkesin yaşadığı rahatsız edici duygu olarak tanımlanmıştır (Koç, 2014). Mental bozuklukların tanısallık ve sayımsal el kitabı (DSM) kaygı bozukluklarını normalden yüksek düzeyde yaşanan korku ve anksiyete sonucu ortaya çıkan ve işlevselliği etkileyen sorunlar olarak açıklamaktadır (APA, 2013). Kaygı öznel olarak yaşanan duyguların; endişe, gerginlik, korku gibi benliğin tümünün rahatsız edilmesiyle ortaya çıkar (Freud, 1926). Yapılan çalışmalar incelendiğinde anksiyete yaşama sıklığının anaokulu dönemi çocuklarda rastlanma sıklığı %10 ile %20 oranında olduğu belirtilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda kaygının en çok görülen duygu durum olduğu ve genellikle bu alanda yaşanan sorunların okul öncesi dönemde ya da bu dönem civarlarında başladığı düşünülmektedir (Whalen, Sylvester, ve Luby, 2017). Bir diğer araştırmada anaokulu çocukları kaygı bozukluğu rastlanma sıklığı %9

ile %19 arasında bulunmuştur (Dougherty ve diğ., 2013). Sosyal temelli başka bir araştırmada ise kaygı bozukluğu çocukların yaşadığı problemler içinde %2,5 ile %5 oranında yer kaplamaktadır (Spence, ve diğ., 2001).

Ebeveyn davranışları çocukların kaygılı olmasına neden olabilmektedir (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007). Ebeveynlerini model alan çocuk eğer anne-babası hassassa bu durum çocuğun kaygılı tabiatı daha da etkilenebilir (Bozkurt, 2004). Çocuk ile ilişki kurma stilleri de çocuğun kaygılı olmasında önemlidir. Fazla korumacı davranışlar çocuğun dış dünyayı kötü olarak algılamasına ve kendisi için bunun üstesinden gelemeyeceğini düşünmesine neden olur. Bu durum çocukta kaygı bozukluklarının temel özelliklerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlar (Rapee ve diğ., 2014). Anne-baba davranışları çocuklarının kaygı düzeyi ile ilişkili bulunmuştur. Fazla müdahaleci anne ve babalar çocuklarının konuşmasında bile kontrolcü davranarak, çocuğunun bağımsız hissetmesine engel olmakta ve anksiyeteye neden olabilmektedir. Ebeveynlerin fazla korumacı davranışları çocuğun modelleme yapmasıyla nedensiz korku yaşamasına normal zamanlarda bile riskli durumlar varmış gibi hissetmesine ve bunun sonucunda kendine güvensiz kaygılı birey olmasına neden olmaktadır (Yavuzer, 1994). Ebeveynlerin sakınma tutumları, yüreklendirme yapmaması, reddedici davranışlar, çocuğu onaylamama ve çatışma gibi tutumlar çocuklarda kaygı oluşturabilmektedir (Orbay ve Ayvaşık, 2006).

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

- a. Dışadönüklük kişilik özellikleri ile toplumsal kaygı arasında olumlu bir ilişki vardır.
- b. Yumuşak başlılık kişilik özellikleri ile yaygın kaygı arasında olumlu bir ilişki vardır.
- c. Sorumluluk kişilik özellikleri ile ayrılma anksiyetesi arasında olumlu bir ilişki vardır.
- d. Duygusal dengesizlik kişilik özellikleri ile ayrılma kaygısı arasında olumlu bir ilişki vardır.
- e. Deneyime açıklık kişilik özellikleri ile özgül fobi arasında olumlu bir ilişki vardır.

1.4. Araştırma Soruları

- a. Dışadönüklük kişilik özellikleri ile toplumsal kaygı arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?
- b. Yumuşak başlılık kişilik özellikleri ile yaygın kaygı arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?
- c. Sorumluluk kişilik özellikleri ile ayrılma anksiyetesi arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?
- d. Duygusal dengesizlik kişilik özellikleri ile ayrılma kaygısı arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?
- e. Deneyime açıklık kişilik özellikleri ile özgül fobi arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır. Kişilerin verilen ölçekleri samimi ve gerçeği yansıtacak şekilde cevaplayacakları varsayılmaktadır. Çalışmada kullanılan değerlendirme araçları, çalışmanın amacına uygun ve yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Yapılacak olan bu çalışmada, araştırmanın evreni, Özel Bilgi Yuvam Anaokulu, Özel Beylikdüzü Yasemin Anaokulu ve İstanbul Özel Safa Okulları Anaokulunda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 151 okul öncesi dönemi öğrenim gören 3-6 yaş arası öğrencilerden ve öğrencilerin annelerinden oluşmaktadır. Araştırma 151 okul öncesi öğrenci ve annelerinden elde edilecek veriler ile sınırlı olacaktır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcıların sosyodemografik özellikleri sosyodemografik veri formunun ölçtüğu özellikler ile sınırlı olacaktır. Annelerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılacak olan sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT) ölçtüğu nitelikler ile sınırlı olacaktır. Çocukların anksiyete düzeylerini ölçmek amacıyla okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin (OÖAÖ) ölçtüğu özellikler ile sınırlı kalacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuklukta Gelişim Dönemleri

Gelişim bireyin doğuştan getirdikleri ile çevresel etmenlerin kaynaşmasıyla oluşur, bu nedenle çok fonksiyonel ve karmaşık bir süreçtir. Gelişim süreci anne karnındayken başlar ve doğum ile devam eder (Cüceloğlu, 2012). Gelişim dönemleri belirli yaş aralıklarında tanımlanan özellikleri işaret eder (Santrock, 2012).

Doğum öncesi dönem, döllemeyle başlayıp doğumla sonlanan 9 aylık bir süreçtir. Hızlıca büyümeyi içerir.

Bebeklik dönemi, doğum ile başlayan ve yaşamın ikinci yıllarına kadar olan dönemdir. Yetişkinlere aşırı bağımlılık söz konusudur. Bu dönem süresince dil, sembolik düşünce, duygusal motor işlevleri ve sosyal öğrenme gibi birçok psikolojik aktivitenin başladığı bir süreçtir (Santrock, 2012). Bilişsel sistem de bu dönemde gelişmeye başlar tutma-emme gibi basit işlevlere yenileri eklenir. İlk yıllardaki bilişsel gelişim sosyal ve duyuşsal gelişimden ayrı düşünülemez, her iki gelişim süreci birbirini etkilemektedir. Sosyal ve duyuşsal gelişim kişiliğin yapılanmasında çok önemlidir. Bu gelişim ileriki yıllarda sosyal ve duyuşsal davranışın temelini oluşturur (Cüceloğlu, 2012).

İlk çocukluk dönemi, “okul öncesi dönem” de denir. Bu dönemde küçük çocuklar yeteneklerini artırırklar. Kendilerine bakmayı, okula hazır olmayı sağlayan pek çok beceriler geliştirirler (Santrock, 2012). Sosyal ve duyuşsal gelişim olarak çocuk çevresiyle daha bağımsız ilişkiler kurmaya başlar. Dil gelişimi bu dönemde oldukça hızlıdır. Çocuğun en önemli adımlarından biride nesnelere kategorize edebiliyor olmasıdır. Kategorizasyon ve dil gelişiminin etkisiyle sembolik düşünmenin temeli atılmış olur. Akranlarla oyuna çok zaman ayırırlar. Kavramların ve sembollerin verdiği zenginlikten dolayı oyun yaşamı oldukça çeşitlidir. Çocuğun oyunları paralel oyundan iş birliğine dayalı oyun aşamasına gelir (Cüceloğlu, 2012).

2.2. Çocukluk Çağında Anksiyete Bozuklukları

2.2.1. Anksiyete

Anksiyete kavramı batıdan tercümesiyle dilimizde kaygı olarak adlandırılmıştır (Güler, 2016). Anksiyete, 19. yy' da Freud tarafından araştırılmaya başlanmıştır. Anksiyetenin genel olarak tanımlarında belirli zamanlarda herkesin yaşadığı rahatsız edici duygu olarak tanımlanmıştır (Koç, 2014)

Anksiyete ile ilgili pek çok açıklaması bulunmaktadır. Anksiyete, bireylerin baş edemeyeceği tehditlere maruz kalması durumudur. Diğer bir deyişle benliğinin baş edemeyeceği kadar riskli, tehdit edici ve yıkıcı durumlara maruz kalmasıyla verdiği duygusal tepkidir (Canbaz, 2001). Anksiyeteyi korkudan ayıran özelliği nesneye bağlı olmamasıdır. Genel olarak bakıldığında kaygı sıkıntılı durum, tedirginlik, normal dışı korkular olarak tanımlanabilir (Budak, 2000). Kişinin sürekli içsel ya da dışsal tehdit verici olarak düşündüğü şemalardır (Beck ve Emery, 2011). Anksiyete yeri ve zamanı belli olmayan bir endişe durumudur (Le Gall, 2012). Anksiyete içerisinde pek çok duygu barındırır: belirsizlik, eleştirilme korkusu, beğenilmeme, tedirginlik, üzüntü, çaresizlik (Engür, 2002). Anksiyete doğuştan getirdiğimiz normal seviyede olduğu sürece insanoğlu için gerekli olan bir duygu durumudur. Normal düzeyde kaygı çoğu zaman kişiyi başarıya götürürken anormal düzeyde kaygı kişiyi başarısızlığa sürükleyebilir (Cüceloğlu, 2012).

Birey yaşamında gerçekleşen olayları tehdit edici ya da kendisi için tehlikeli olarak adlandırır ve gerçek olmayan inanışlar üretirse kaygı ortaya çıkabilir (Özer, 2008). Korku ile kaygı en çok benzer bulunan duygulardandır. Kaygının nesnesi belli olmadığından iyi olma hali zor olur ama korkunun nesnesi olduğu için üstesinden gelmek çok daha kolaydır (Dağ, 1999). Anksiyete ile korku arasındaki fark korkuda korkulan nesne ile karşılaşılan ana kadar meydana çıkmaz fakat kaygının herhangi bir nesnesi olmadığı için kaygı duyulan an yaşanmadan düşüncesiyle bile meydana gelebilir. Anksiyete nedensiz korku ve sıkıntıyla ortaya çıkar. Gidişatın kötü sonuçlanacağı ve bununla başa çıkamayacağı inanışıyla kaygı meydana gelebilir (McKenzie, 2006). Kaygı bireylerde pozitif ya da negatif duygular oluşturabilir. Kişinin olaydan rahatsızlık duyması olaya karşı tedbir almasını ve böylelikle bireyin kendini daha mutlu hissetmesine neden olabilir (Manav, 2010). Bireyler yaşadıkları olayları olumsuz anlamlandırır ve gelecek ile ilgili kötü senaryolar oluştururlar bu da kaygının depresyon ve stresle birlikte değerlendirilmesine neden olur (Köknel,

1995). Anksiyetenin varlığı günlük yaşamı da etkilemektedir, kaygılı bireyler genellikle toplum arasında vesveseli kimseler olarak da anılabılırler (Cüceloğlu, 2012).

Sebebi tam anlamıyla bilinmese de pek çok etkenin anksiyete neden olabileceği düşünülmektedir. Stres, kendini tehdit altında hissetme, çaresizlik, gibi bir sürü etken kaygının gelişmesinde rol oynar (McKenzie, 2006). Anksiyete terleme, gerginlik, nefes alı vermede güçlük, sinirlilik, ani çıkışlar, kalpte rahatsızlıklar, baş ağrısı, kaslarda gerginlik, yorgunluk, el ve ayaklarda soğukluk, sindirim rahatsızlıkları gibi belirtiler göstere bilir (Cüceloğlu, 2012).

Ruhsal bozuklukların tanısıl ve istatistiksel el kitabı (DSM) V anksiyete bozukluklarını aşırı korku ve kaygı buna bağlı olarak da davranışsal bozuklukların özelliklerini paylaşan bozukluklar olarak adlandırmıştır. DSM V'de 11 çeşit anksiyete bozuklukları tanımlamıştır bunlardan 4 tanesi okul öncesi dönemde çok sık karşılaşılan alt tipleri vardır. Bunlar; yaygın kaygı bozukluğu, sosyal kaygı bozukluğu, ayrılma kaygısı bozukluğu ve özgül fobidir (APA, 2013). Anksiyetenin pek çok çeşidi bulunmaktadır, bu çalışmada okul öncesi dönemi kapsayan 4 alt tipine yer verilmiştir.

2.2.1.1. Yaygın anksiyete (kaygı) bozukluğu

Yaygın anksiyete bozukluğu (YAB) bir dizi olay veya aktivite hakkında endişe ile karakterizedir. Çocuk yahut ergen bu endişe ya da kaygıyı kontrol etmenin zorluğunu yaşar. Aşırı kaygılı olan birey çok fazla kaygı yaşayacaktır ve bu belirli bir durumla ilgili değildir. YAB olan bireyler endişelerinin kaynağı sosyal ve performans durumları olabileceği gibi sosyal kaygı veya ayrılık kaygısı olanların aksine evden ya da tanıdık birinden ayrılma kaygıları da olabilir. Bireyin hissettiği sıkıntı belirli bir durumla sınırlı değildir (Nelson, Israel, 2015). Klinisyenler sıklıkla aşırı derece endişelenen ve aşırı korkulu davranışlar sergileyen çocukları ve ergenleri tanımlarlar. Bu yoğun endişeler son zamanlarda yaşanan belirli bir stresten kaynaklanmaz ve herhangi özel nesneye veya duruma odaklanmazlar, daha çok bir dizi genel yaşam koşullarında ortaya çıkan özel durumlardır. YAB'lı bireyler aynı zamanda bazı alanlarda yetkinlikleri ve performansları ile mükemmeliyetçi olma ve kendileri için makul olmayan yüksek standartlar belirleme, eğiliminde olurlar. Tekrar tekrar onay ve güvence ararlar ve sinirsel alışkanlıklar (tırnak yeme) ve uyku bozuklukları sergileyebilirler. Baş ağrısı mide bulantısı ya da mide ağrısı gibi fiziksel şikayetler yaygındır (Albano ve diğerleri, 2003).

YAB'lı çocukların okul hayatı, spor, oyun, sağlık ve ebeveynleri ile ilgili çok fazla kaygıları vardır. Gezmeye gideceklerinde yahut herhangi bir aktivite gerçekleştirecekleri zaman buradaki unsurları günlerce düşünüp kaygı yaşayabilirler (Rapee ve diğ. 2014). Böyle kaygılı çocuklar genellikle hayatlarını planlamak isterler ve her şeyin planladıkları gibi düzgün gideceğinden emin olmaya çalışırlar riske girmek istemezler, riske girmek onları aşırı derecede rahatsız eder ve fizyolojik tepkiler verebilirler (Chansky, 2009).

2.2.1.2. Sosyal anksiyete (kaygı) bozukluğu

Sosyal kaygı bozukluğu (SAB) olan bireyler sosyal aktivitelerden ve durumlardan: konuşma, okuma, yazma, toplum içinde performans sergileme, konuşmaları başlatma veya sürdürme, otorite figürleriyle konuşma ve gayri resmi sosyal durumlarda etkileşimde bulunma gibi sosyal etkinliklerden ve durumlardan korkarlar (Nelson, Israel, 2015). SAB bireyin sosyal ortamlarda yanlış yapacağını, eleştirilebileceğini ve rezil olacağını düşünerek sosyal ortamlardan ve insanlar ile ilişki kurmaktan kaçınmasıdır (Koyuncu, 2012). Kişinin sosyal ortamlarda uygunsuz davranışlarda bulunacağı ve negatif tepkilerle karşılaşacağı beklentisiyle duyduğu rahatsızlık hissi olarak tanımlanabilir (Eren Gümüş, 2006).

Bu davranışsal kaygının davranışsal birleşeni çoğunlukla sosyal etkileşimleri ve ya değerlendirilmeyi içeren durumlardan kaçınılmasıyla kendini gösterir. Bireyler halka açık yerlerde yemek yemek gibi günlük ve görünüşte sıradan aktivitelerden bile kaçınabilirler. Bilişsel alanda utanma veya olumsuz değerlendirilme endişeleri çok yaygındır. Düşüncelerini, performanslarını olumsuz değerlendirmek için kendi içlerinde algıladıkları olumsuz niteliklere odaklanmaları ve durum böyle olmadığında bile başkalarının tepkilerini eleştirel veya onaylanmayan olarak yorumlamaları muhtemeldir. Huzursuzluk, terleme gibi somatik semptomlar ve mide ağrıları SAB'lı bireylerde bildirilen fizyolojik semptomlardır.

SAB'lı bireyler sosyal durumlardan kaçınmaya çalıştıkları için okulu, dersleri kaçırabilirler ve eğlence faaliyetlerine katılmaları pek olası değildir. Örneğin, çocuklar doğum günü partilerine veya izci toplantılarına katılmazken ergenler kulüp toplantılarına veya danslarına gibi okul etkinliklerine katılmaları pek mümkün değildir. SAB'lı çocukların en azından bir kısmı bu nedenle kendilerini yalnız hissedebilir ve çok az sayıda düşük kaliteli arkadaşlıklara sahip olabilir.

SAB'lı çocuklar üzüntü ve yalnızlık duygusunun yanı sıra genellikle daha az öz değer duyguları da bildirirler. SAB'lı bireylerde zamanla eğitim başarılarında azalma meydana gelebilir (Nelson, Israel, 2015).

SAB yalnızken ortaya çıkmaz genellikle sosyal ortamlarda, yabancı yerlerde ve tanınmayan insanların olduğu ortamlar kaygıyı daha da tetikler (Koyuncu, 2012). Sosyal kaygıyı diğer kaygı türlerinden ayıran en büyük özellik başkaları tarafından değerlendirilme ihtimalinin olması yahut olma olasılığının bulunmasıdır (Güler, 2016). Birey kendini toplum içinde sevdirmeye odaklıdır sevilme durumunda kaygı meydana gelebilir (Budak, 2000). Sosyal kaygılı bireyler özgüven eksikliği yaşarlar ve bu durum onlara çok büyük sıkıntılara yol açar. Bu bireyler her zaman olumsuz özelliklerine odaklanırlar bu özellikleri çocukluk yaşantılarından kaynaklanır (Koyuncu, 2012).

2.2.1.3. Ayrılma anksiyetesi (kaygısı) bozukluğu

Ayrılma anksiyetesi bozukluğunu DSM tanı kriterlerinde ana bağlanma figürü ve evden ayrılmaya ilişkin kaygıyı tanımlamaktadır. Çocuğun gelişim düzeyi düşünüldüğünde yaşadığı anksiyete düzeyi beklenin üzerindedir. Teşhis kriterleri başlıca bağlanma figürlerinden ayrılma, onsuz yalnız kalma veya zarar görme endişesidir ile ilgili çeşitli endişeleri tanımlayan semptomları içerir. Özellikle reddetme ve okula gitmeyi reddetme ile ilgilidir. Bu ayrılık endişelerine sürekli ve aşırı endişe veya sıkıntı bu bağli olarak da uyku, baş ağrısı, karın ağrısı, bulantı, kusma gibi fiziksel problemler eşlik eder (Nelson, Israel, 2015).

Hemen hemen her çocuk için alıştığı ortamdan evden ayrılmak zor olabilir. Bu zorluk bazen kaygı denilebilecek düzeye kadar ulaşabilmektedir (Güler, 2016). Ayrılma kaygısı genellikle çocuğun bakımını üstlenen kişiden uzaklaşma korkusu olarak tanımlanırken bu kişinin genellikle anne olduğu vurgulanmıştır (Rapee ve diğ. 2014). Ayrılma kaygısının 3 ile 5 yaş arasında kademeli olarak azalması beklenir (Güler, 2016).

Ayrılık kaygısı yaşayan küçük çocuklar yapışkan olabilir ve ebeveynlerini takip edebilir, genel bir korku veya endişe ifade edebilir, kâbus görebilir veya somatik semptomlardan: baş ağrısı, mide bulantıları, mide ağrıları, çarpıntı gibi durumlardan şikâyet edebilirler. Daha büyük çocuklar kendilerini iyi hissetmediklerinden şikâyet edebilir, kendilerinin veya bakıcılarının başına gelebilecek hastalık veya olaylar

hakkında düşünebilir, kayıtsız ve depresif hale gelebilir ve evden ayrılma veya akranlarıyla etkinliklere katılma konusunda isteksiz olabilirler (Nelson, Israel, 2015).

Hayatının ilk yıllarında bebek pek çok farklı nesne ve kişiyle karşılaşır. Bu durum bebekte öğrenme deneyimini kazandırırken hem de kaygı duygusunu yaşamasına neden olur. Yeni olaylar, durumlar ve kişiler ile karşı karşıya gelme bebekte kaygı oluşturabilir (Aydoğmuş, 1999). Freud ayrılık kaygısının anne rahminden ayrılma ile başladığını güzel hisler duyulan nesne ortadan kaybolunca yaşanan korku olarak tanımlamaktadır ve normal uzun uzun sürerse ve seviyesi fazla olursa ayrılık kaygısı olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 2001). Ayrılık anksiyetesini her çocuk yaşayabilmektedir ve gelişimin bir parçası olmaktadır fakat anormal seviyeler de seyrederse o zaman bireye sıkıntı vermeye başlamaktadır (Güler, 2016).

Gelişimin bir parçası olan ayrılık kaygısı normal seviyelerin üstüne çıktığında ayrılık durumu yaşandığında kendilerine yahut ebeveynlerine zarar geleceği endişesi yaşayabilirler. Bu kaygı durumu çocuğun gelişim alanlarındaki yaratıcılığını olumsuz etkileyebilir (Güler, 2016). Kademeli olarak azalmayan ayrılık kaygısı ileriki yıllarda okul reddi çocukların eğitim yaşantılarını olumsuz etkilemektedir (McKenzie, 2006). Ayrılma kaygısını şiddetli yaşayan çocuklar okula gitmek istemez ebeveynlerinin dışarı gitmelerini istemezler. Bu durumla karşılaştıklarında mide rahatsızlığı, bedensel rahatsızlıklar, öfke nöbetleri yaşayabilirler (Karaceylan Çakmakçı, 2005).

2.2.1.4. Özgül fobi

Gelişimsel olarak uygun korkularla çelişen fobiler aşırı oldukları, gerekçelendirilemedikleri, kontrol edilebilmenin ötesinde oldukları, kaçınmaya yol açtıkları ve işleyişe müdahale ettikleri için endişe vericidirler. Belirli bir nesne veya olaya dair korku durumudur. Bunlara ek olarak korku ciddi bir sıkıntı meydana getiri, normal rutini, akademik işleyişi, sosyal ilişkileri önemli ölçüde etkiler. DSM de çocuklar da ağlama, öfke nöbetleri donma gibi durumlar ortaya çıkabilir. Buda çocuklarda kaygının farklı şekilde ifade edilebileceğini belirterek gelişimsel farklılıkları ortaya koyar.

Davranışsal olarak belirli fobileri olan bireyler korktukları durum nesnesinden kaçınmaya çalışırlar. Örneğin köpeklerden aşırı derecede korkan çocuklar dışarı çıkmayı reddedebilir, büyük bir köpekle karşılaştıklarında donabilir veya korunmaları için ebeveynlerine koşabilirler bunlara ek olarak birey fobik nesne ile ilgili gerginlik,

panik veya tiksinti duygularını tanımlayabilirler. Genellikle düşünce yapısı fobik duruma maruz kalındığında ortaya çıkabilecek felaket olayları hakkındaki düşüncelerini içerir. Mide bulantısı, hızlı kalp atışı ve nefes almada güçlük gibi fiziksel reaksiyonlar da meydana gelebilir. Tepkilerin herhangi biri veya tümü korkulan durumla temas halindeyken ya da ön görüşle bile ortaya çıkabilir. Bu nedenle birey sadece kendi faaliyetlerini kısıtlamakla kalmaz bütün bir ailenin yaşam tarzını ve faaliyetlerini de değiştirebilir (Nelson, Israel, 2015).

Belirli bir nesneye ya da olaya karşı mantık dışı korkulardır. Genellikle diğer kaygı bozukluklarına eşlik eder (Güler, 2016). Her birey kaygı yaşayabilir ve korkabilir. Ancak bu korku yaşamı zor hale getiriyorsa bu durum fobi olarak ele alınır. Bu korkular önemsiz görünse de çocuğun yaşamını önemli ölçüde etkileyebilir ve kısıtlayabilir. Fobiler bilinç dışıdır ve Freud bilinçaltında birbiriyle tutarsız konuların fobilerin kökenini oluşturduğunu söyler (Cüceloğlu, 2012).

Çocukların özgül fobileri belirli hayvanlar, hava muhalefetleri, karanlık gibi olaylar ile örneklendirilebilir (Rapee ve diğ., 2014). Fobiler yaş özelliği ile uyuşmayan, orantısız, mantıksız, kontrolü zor, uzun zaman alan, kontrolsüz olması gibi özellikleri vardır. Fobinin diğer kaygılardan ayıran en önemli özelliği de nesnesinin var olmasıdır. (Güler, 2016).

Fobi basit olabileceği gibi çok karmaşık durumlarda içerebilirler. Fobi hayatı zorlaştıran, çözümü zor olan ve kaygı nöbetlerinin yaşanmasına neden olmasından dolayı karmaşık fobi olarak adlandırılmıştır (Cüceloğlu, 2012).

Fobinin ortadan kaybolması zorlayıcı bir süreç olabilir. Korkulan durumla tekrar olumlu deneyim yaşama zorluğu ve olumlu bir deneyim yaşansa bile bu deneyimden aşırı korku duyulduğu için olumsuzluklara odaklanmasıdır. (Cüceloğlu, 2012). Fobide bir deneyim olumsuz olarak yaşandıktan sonra o durum olumsuz olarak genellemesiyle o duruma karşı fobi meydana gelebilir (Güler, 2016).

2.3. Ebeveyn Kişilik Özellikleri İle Çocuğundaki Kaygı Arasındaki İlişki

Aile sosyal etkileşimlerden doğan ilişkilerin başladığı ilk yerdir (Evans ve diğ. 2001). Anne ve babaların bireysel olarak var olan kişilik özellikleri zamanla birbirine işlenir. Bu durum klasik aile yapısını, geleneksel aile kuralları şekillenmekte ve çocuk büyütme yaklaşımlarını belirlemektedir (Gander ve diğ. 1988).

Ebeveyn çocuk ilişkisi doğumdan itibaren sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bebeğin fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi kadar ebeveyn sevgisinin dengeli tutarlı ve sürekli bir şekilde verilmesi de önemlidir (Arı ve diğ., 1997). Ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliği bebeklikten itibaren başlamakla birlikte yaşam boyu sosyal, bilişsel ve psikolojik gelişim alanlarını etkileyebilmektedir (Göktaş, 2015). Ebeveynlerle kurulan bu ilişki çocuk için ne kadar sağlıklı ve doyurucu olursa ileriki yıllarda kuracağı ilişkilerde o kadar olumlu etkilenecektir (Evans ve diğ., 2001).

Çocuğun duygusal psikolojik gelişimi açısından okul öncesi dönemde ebeveynlerle kurulan ilişki ayrıca önem taşıdığı düşünülmektedir. Birçok faktörün bir arada olduğu bu dönemde çocuğun ebeveynleriyle olan öznel deneyimlerini anlamak ayrıca önemli olduğu düşünülmektedir. Bu öznel deneyimlerin kalitesinin etkileyen faktörlerden önde geleni ise ebeveynlerin kişilik özellikleri olduğu düşünülmektedir. Ebeveynler çocuklarıyla yakın ve içten bir ilişki kurmayı çoğu zaman arzu ederler. Çocuklarında bu içten ve samimi olan duygusal yakınlığa ve güvende hissetmeye ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçları gidermeye çalışan anne-baba ile çocuğu arasında zamanla gelişen güçlü duygusal bağ oluşmaktadır (Öngider, 2013).

Ebeveynlerin ve çocuklarındaki mizaç özellikleri birbirleriyle olan ilişkilerini etkilediği düşünülmektedir (Wamboldt, 2000). Ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkide çocuğun anne-babanın genel mizaç özelliklerinden etkilenmesi kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir (Rotbart ve diğ., 1994). Bu nedenle ebeveyn mizaç ve kişilik özelliklerinin çocuğun stres verici yaşam olayları ile başa çıkmasında ve anksiyete gelişiminde ne kadar etkin olduğu ortaya çıkmaktadır (Eremiş ve diğ., 2009). Kaygının gelişiminde önemli bir diğer değişken ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği ve anne-babanın kişiliğidir. Çocuğa aşırı düşkün, sorumluluk vermeyen, aşırı disiplin uygulayan, sınırlayan ya da ihmal eden, örnek olmak yerine sadece ve sürekli uyaran, güven vermeyen, suçlayıcı olan ebeveynler çocuğunun gelişim aşamalarını sağlıklı atlatamamasının yanında kaygı bozukluklarının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır (Muris ve diğ., 1996). Çocuk ebeveynleri tarafından açık ya da gizli bir biçimde itilmekte, küçümsenmekte veya aşırı korunarak bağımlılığa zorlanmakta ise kendini gerçekleştirme mümkün olmayacak ve çocuk nevrotik bir kişilik geliştirebileceği öngörülmektedir. Bu durumun çocukta temel kaygının oluşmasına neden olacağı düşünülmektedir (Gençtan, 1995).

Anksiyetenin meydana gelmesinde ebeveynler, sınıf öğretmenleri ve çocuğun sosyal çevresi büyük etkiye sahiptir. Anormal kaygı düzeyi bazen çocuğun etkileşim kurduğu çevresindeki bireylerinde kaygılı bir birey olmasından kaynaklanabilir. Kırıcı, kabul etmeyen, küçük düşürücü davranışlar çocukta kaygı oluşmasına ve güvensizlik hissiyatına neden olabilmektedir (Demiriz ve Ulutaş, 2003). Anne-babanın ve öğretmenlerin mükemmeliyetçi bir kişilik özelliğine sahip olmaları çocukta kaygı oluşumuna sebep olabileceği düşünülmektedir (Güngör, 2009). Aile içi iletişim bozuklukları çocukta da kaygı oluşturabilmektedir. Boşanmamış ama mutsuz evliliklerde sürekli kavga ortamına maruz kalarak büyüyen çocukların kaygı düzeyleri ayrı yaşayan çiftlerin çocuklarına görece daha fazladır (Yılmaz, 2011).

Her çocuğun doğuştan getirdiği kendine özgü özellikleri vardır. Çocukların kendine özgü özellikleri çevreleriyle olan ilişkilerini de etkilemektedir. Çocukların kendilerine özgü doğuştan getirdikleri bu özellikleri engellenirse kaygı meydana gelebilir (Beyhan ve Artan, 2007). Kaygının temelinde çocukluk dönemi yaşantıları yer almaktadır (Gençtan, 2002). Çocuğun tuvalet eğitimi alırken ebeveynlerin katı tutumlar sergilemeleri çocukta kaygıya neden olabilir (Çimen, 2000). Çocuğun kaygılı bireylerle karşılaşması, çocuğu küçümseyici davranışlar, hatalı cezalar ve hatalı anne baba tutumları, sosyal çevresinde maruz kaldığı zorluklar, arkadaş zorbalıkları kaygının çocukta kalıcı olmasına neden olan sebeplerden olabilmektedir (Gençtan, 2008).

Ebeveynlerin çocuk büyütme tutumları sosyal kaygıyı oluşturan etmenlerdendir. Ebeveynlerin hatalı davranışlarının düzeltilmesiyle sosyal kaygıyı ortadan kalkacağı düşünülmektedir (Temizel, 2014). Sosyal anksiyetesi olan anne ve babanın aşırı korumacı ve kuralcı tutumları olabilmektedir. Bu da çocukta özgüven eksikliğine neden olabilmekte ve sosyal kaygıyı geliştirebilmektedir (Güler, 2016). Çocuklara gelişimleri boyunca doğru ve yanlış davranışlar öğretilmeye çalışılır. Doğru davranışlar ödüllendirilirken yanlış davranışlar ise utandırılarak cezalandırılır. Bu da çocukta utanma kaçınma ve özgüven eksikliğine neden olabilmektedir (Edalman, 2009). Çocuklar aile içinde otorite figüründen çok fazla etkilenmektedir, eğer otorite figürü sosyal kaygılı bir bireyse çocuğuna sağlıklı bir rol modelleme yapamayacaktır (Temizel, 2014).

Kaygıyı meydana getiren birleşenler doğrultusunda çocukta kaygı düzeyinin azaltılabilmesi için çocuğun psikolojisini negatif yönde etkileyebilecek olaylara karşı

çocuğun psikolojik olarak önceden hazırlanması gerekir (Topaloğlu, 2013). Ebeveynlere güvenli bağlanma çocuğun kendisine olan güvenini beslemesine kaynaklık eder. Böylelikle kaygı düzeyinde azalma meydana gelir. Çocuktaki kaygı düzeyinin aŐađıya çekilmesi yaşamı boyunca sosyal açıdan uyumlu olmasına katkı sağlar (Sümer ve Şendağ, 2009). Kaygının sebeplerinin anlaŐılması ve bu yolda önlemler alınması kaygıyı seviyesinin azaltılması için gerekli ve önemlidir (Güler, 2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin korelasyonel çalışma modeli kullanılarak incelenmesi tasarlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Örneklem Grubu

Araştırmanın evreni Özel Bilgi Yuvam Anaokulu, Özel Beylikdüzü Yasemin Anaokulu ve İstanbul Özel Safa Okulları Anaokulunda öğrenim gören 155 okul öncesi dönemi öğrenim gören 3-6 yaş arası öğrencilerden ve öğrencilerin annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anketler 155 kişiye uygulanmış fakat 4 kişinin formunda araştırma bulgularını etkileyebilecek düzeyde eksik bilgi girildiği görülmüş ve bu formlar değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak 70'i kız ve 81'i erkek olmak üzere toplam 151 öğrenci ve annelerinin verileri istatistiksel analiz edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Değişkenleri

Kişilik özellikleri, Anksiyete

3.4. Veri Toplamada Kullanılan Araçlar

Okul öncesi çocukların annelerindeki kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla Sıfatlara Dayalı Kişilik testi (SDKT), çocukların anksiyete düzeyini belirlemek için Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete ölçeği (OÖÇAÖ) ve sosyodemografik veri formu kullanılmıştır. Kullanılan bütün ölçeklerin örnekleri ekler bölümünde sunulmuştur.

3.4.1. Sosyodemografik veri formu

Sosyodemografik veri formu araştırmacı tarafından katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak için oluşturulmuştur. Katılımcılardan hem annelere hem de çocuklarına ilişkin bilgiler toplanmıştır. Katılımcılara annelere yönelik yaş, eğitim seviyesi, çalışma durumu, ekonomik gelir düzeyleri ve kaç çocuğu olduğu sorulurken çalışmaya konu olan çocuğu için de cinsiyeti, yaşı, kardeşler arasında kaçınıcı sırada olduğu sorulmuştur. Sosyodemografik veri formu toplumda 8 sorudan oluşmaktadır.

3.4.2. Sıfatlara dayalı kişilik testi

Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT) 2009 yılında Hasan Bacanlı, Tahsin İlhan, Sevda Aslan tarafından beş faktör kuramı kullanarak kişiliği belirlemek amacıyla beş faktöre uygun sıfat çiftleriyle madde sayısı az iki uçlu bir ölçek geliştirilmiş (Bacanlı, İlhan, Aslan, 2009).

SDKT'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Nadir Çeliköz ve Nilüfer Şeker Sır tarafından 2016 yılında yapılmıştır. Yapılan çalışmada 2015-2016 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi ile Marmara Üniversitesi eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan toplam 529 öğretmen adayı örneklem grubu kullanılmıştır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik testi sorularının içeriği; (1) Nevrotiklik – 7 madde, (2) Dışa Dönüklük – 9 madde (3) Gelişime Açıklık – 8 madde (4) Uyumluluk – 9 madde (5) Sorumluluk – 7 madde olmak üzere beş boyut ve toplam 40 maddeden oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan maddeler iki zıt kutuplu sıfatlardan kendisine en uygun olan boşluğu işaretlemesi istenmektedir. Katılımcılara 'çok uygun', 'oldukça uygun', 'biraz uygun', 'ne uygun ne uygun değil', 'biraz uygun', 'oldukça uygun', 'çok uygun' seçeneklerinden oluşan yedi seçenek kullanılmıştır (Çeliköz ve Sır, 2016). Her sıfat çifti farklı bir kişilik boyutuna denk gelmektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini denetlemek için faktör analizi yapılmış ve beş faktörün toplam varyansın %52,63'ün açıkladığı görülmektedir. Testin güvenilirlik analizi bütün boyutları için iç tutarlılık düzeyleri .73-.89 arasında değişkenlik göstermiştir. Faktörler arasındaki korelasyon katsayıları .68-.86 arasında değişkenlik göstermektedir (Bacanlı, İlhan, Arslan, 2009).

3.4.3. Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği

Asıl formu İngilizce olan Okul Öncesi Anksiyete Ölçeği (OÖÇAO) (The Preschool Anxiety Scale) 2001 yılında Spence, Rapee, Mc Donald, ve Ingram tarafından geliştirilmiştir. OÖÇAO çocuklarda anksiyeteyi belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir.

OÖÇAO'nun Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Şahin Hakan tarafından 2020 yılında yapılmıştır. Yapılan çalışmada 2018 yılında Ankara'da resmi ve özel eğitim kurumlarına devam toplam 918 öğrenciye ulaşılmıştır. Okul Öncesi Çocukların Anksiyete Ölçeği 28 madde ve 5 boyut araştırma kapsamında elde edilen verilerle doğrulanmıştır. 3, 4, ve 5 yaşındaki çocukların ebeveynlerinden elde edilen verilerle

göre genel kaygı, sosyal anksiyete, sosyal fobi, ayrılık anksiyetesi obsesif kompulsif bozukluğun alt boyutları ve alınan puanlar tespit edilmiştir.

Ölçeklerde yer alan maddeler için '(0) doğru değil', '(1) nadiren doğru', '(2) bazen doğru', '(3) çoğu zaman doğru', '(4) her zaman doğru' beş seçenek kullanılmıştır. Ailelerden çocuklarını değerlendirmek maksadıyla maddelere cevap vermeleri beklenmektedir. Ölçeğin genelinin ve alt faktörlerinin güvenilirlik düzeyleri yeterli bulunmuştur (Hakan, 2020).

3.5. Verilerin İstatiksel Analizi

Betimsel verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri ile ilgili normallik varsayımı kutu-çizgi grafikleri, dal-yaprak grafikleri, Q-Q grafiği ve çarpıklık-basıklığa dair veriler ile değerlendirilmiştir. Basıklık ve çarpıklık katsayılarının + 1,5 ve - 1,5 arasında yer aldığı durumlarda normal dağılım kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu çalışmada da çarpıklık ve basıklık değerleri + 1,5 ve - 1,5 aralığında olduğu için parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir (Büyüköztürk ve diğer., 2008). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanları demografik özelliklere göre incelenirken fark testlerinde Bağımsız Gruplar t-Testi, ANOVA ve Kruskal Wallis U Testi kullanılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkilerde ise Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < .05$, $p < .01$ olarak kabul edilmiştir. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package Programme For Social Sciences) 22 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Betimleyici Verilerin Analizi

Bu bölümde betimleyici verilere yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans değerleri ile araştırmada kullanılan ölçekler için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	N	%
Yaş	25-29	42	27,8
	30-35	49	32,5
	36-40	38	25,2
	40 üstü	22	14,6
Eğitim Durumu	İlköğretim	20	13,2
	Lise	53	35,1
	Üniversite	67	44,4
	Lisansüstü	11	7,3
Çalışma Durumu	Çalışıyor	58	38,4
	Çalışmıyor	93	61,6
Ekonomik Durum	Düşük	11	7,3
	Orta	124	82,1
	Yüksek	16	10,6
Çocuk Cinsiyet	Kız	70	46,4
	Erkek	81	53,6
Çocuk Yaşı	3	42	27,8
	4	32	21,2
	5	34	22,5
	6	43	28,5
Doğum Sırası	İlk	95	62,9
	İkinci	43	28,5
	İkinci sonrası	13	8,6
Çocuk Sayısı	1	62	41,1
	2	74	49,0
	2 üstü	15	9,9

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Katılımcıların 42’sinin (%27,8) yaş aralığı 25-29, 49’unun (%32,5) 30-35, 38’inin (%25,2) 36-40, 22’sinin (%14,6) 40 üstüdür; 20’sinin (%13,2) eğitim durumu ilköğretim, 53’ünün (%35,1) lise, 67’sinin (%44,4) üniversite, 11’inin (%7,3) lisansüstüdür; 58’i (%38,4) çalışırken, 93’ü (%61,6) çalışmamaktadır; 11’inin (%7,3) gelir durumu düşük, 124’ünün (%82,1) orta, 16’sinin (%10,6) yüksektir; 70’inin (%46,4) çocuğu kız, 81’inin (%53,6) erkektir; 42’sinin (%27,8) çocuğu 3 yaşında, 32’sinin (%21,2) 4 yaşında, 34’ünün (%22,5) 5 yaşında, 43’ünün (%28,5) 6 yaşındadır; 95’inin (%62,9) çocuğu ilk sırada, 43’ünün (%28,5) ikinci sırada, 13’ünün (%8,6) ikinciden sonra doğmuştur; 62’sinin (%41,1) tek çocuğu, 74’ünün (%49,0) iki çocuğu, 15’inin (%9,9) ikiden fazla çocuğu vardır.

Tablo 2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği için Betimleyici İstatistikler

Ölçek	Min	Max	$\bar{x}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
SDKT-Dışadönüklük	24	63	50,78	9,54	-,887	,178
SDKT-Yumuşak Başlılık	24	63	50,84	8,91	-,747	,118
SDKT-Sorumluluk	15	49	38,18	6,48	-,821	,583
SDKT-Duygusal	8	43	21,59	6,59	,521	,411
Dengesizlik						
SDKT-Deneyime Açıklık	24	56	44,01	7,44	-,407	-,522
OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı	0	13	4,13	3,22	,693	-,263
Bozukluğu						
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	0	15	4,75	3,56	,709	-,143
OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif	0	14	3,79	3,55	1,093	,485
Bozukluk						
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	0	23	7,77	4,87	,933	,761
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	0	19	5,58	4,25	,749	,004
OÖÇAÖ-Toplam	1	71	26,03	15,60	,686	-,266

SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 2’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanları için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Dışadönüklük alt boyutu için aralık 24-63 arasında, ortalama= 50,78 ve standart sapma= 9,54, çarpıklık= -,887 ve basıklık= ,178 olarak hesaplanmıştır. Yumuşak Başlılık alt boyutu için aralık 24-63 arasında, ortalama= 50,84 ve standart sapma= 8,91, çarpıklık= -,747 ve basıklık= ,118 olarak hesaplanmıştır. Sorumluluk alt boyutu için aralık 15-49 arasında, ortalama= 38,18 ve standart sapma= 6,48, çarpıklık= -,821 ve basıklık= ,583 olarak hesaplanmıştır. Duygusal Dengesizlik alt boyutu için aralık 8-43 arasında, ortalama= 21,59 ve standart sapma= 6,59, çarpıklık= ,521 ve basıklık= ,411 olarak hesaplanmıştır. Deneyime Açıklık alt boyutu için aralık 24-56 arasında, ortalama= 44,01 ve standart sapma= 7,44, çarpıklık= -,407 ve basıklık= -,522 olarak hesaplanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Yaygın Kaygı Bozukluğu alt boyutu için aralık 0-13 arasında, ortalama= 4,13 ve standart sapma= 3,22, çarpıklık= ,693 ve basıklık= -,263 olarak hesaplanmıştır. Sosyal Fobi alt boyutu için aralık 0-15 arasında, ortalama= 4,75 ve standart sapma= 3,56, çarpıklık= ,709 ve basıklık= -,143 olarak hesaplanmıştır. Obsesif Kompulsif Bozukluk alt boyutu için aralık 0-14 arasında, ortalama= 3,79 ve standart sapma= 3,55, çarpıklık= 1,093 ve basıklık= ,485 olarak hesaplanmıştır. Özgül Fobi alt boyutu için aralık 0-23 arasında, ortalama= 7,77 ve standart sapma= 4,87, çarpıklık= ,933 ve basıklık= ,761 olarak hesaplanmıştır. Ayrılık Anksiyetesi alt boyutu için aralık 0-19 arasında, ortalama= 5,58 ve standart sapma= 4,25, çarpıklık= ,749 ve basıklık= ,004 olarak hesaplanmıştır. OÖÇAÖ-Toplam puan için aralık 1-71 arasında, ortalama= 26,03 ve standart sapma= 15,60, çarpıklık= ,686 ve basıklık= -,266 olarak hesaplanmıştır.

4.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ölçekler		OÖÇAÖ- YAB	OÖÇAÖ- Sosyal Fobi	OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	OÖÇAÖ- Özgül Fobi	OÖÇAÖ- Ayrılık Anksiyetesi	OÖÇAÖ- Toplam
SDKT-	r	-,204	-,243	-,056	-,133	-,046	-,165
Dışadönüklük	p	,012	,003	,495	,102	,572	,043
SDKT-	r	-,108	-,043	,002	,020	,041	-,014
Yumuşak	p	,187	,602	,984	,803	,614	,865
Başlılık							
SDKT-	r	,017	,052	,171	-,002	,076	,074
Sorumluluk	p	,838	,530	,036	,977	,355	,366
SDKT-	r	,215	,203	,126	,187	,229	,240
Duygusal	p	,008	,013	,123	,021	,005	,003
Dengesizlik							
SDKT-	r	-,229	-,220	-,002	-,101	-,032	-,138
Deneyime	p	,005	,007	,985	,217	,696	,090
Açıklık							

*p<.05; **p<.01 SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi YAB – Yaygın Anksiyete Bozukluğu

Tablo 3’te Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Yaygın Kaygı Bozukluğu alt boyut puanları ile SDKT-Dışadönüklük ($r=-,204$; $p<,05$), SDKT-Duygusal Dengesizlik ($r=,215$; $p<,01$), SDKT-Deneyime Açıklık ($r=-,229$; $p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyal Fobi alt boyut puanları ile SDKT-Dışadönüklük ($r=-,243$; $p<,01$), SDKT-Duygusal Dengesizlik ($r=,203$; $p<,05$), SDKT-Deneyime Açıklık ($r=-,220$; $p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Obsesif Kompulsif Bozukluk alt boyut puanları ile SDKT-Sorumluluk ($r=,171$; $p<,05$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Özgül Fobi alt boyut puanları ile SDKT-Duygusal Dengesizlik ($r=,187$; $p<,05$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrılık Anksiyetesi alt

boyut puanları ile SDKT-Duygusal Dengesizlik ($r=,229$; $p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. OÖÇAÖ-Toplam puanları ile SDKT-Dışadönüklük ($r=-,165$; $p<,05$) ve SDKT-Duygusal Dengesizlik ($r=,240$; $p<,01$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu ve Sosyal Fobi alt boyutları ile Yumuşak Başlılık, Sorumluluk alt boyutları arasında, OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk alt boyutu ile Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyutları arasında, Özgül Fobi ve Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ile Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık alt boyutları arasında, OÖÇAÖ-Toplam puanları ile Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

4.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının demografik değişkenlere (yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, ekonomik durum, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, doğum sırası, çocuk sayısı) göre incelenmesine yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi, ANOVA ve Kruskal Wallis U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
SDKT-Dışadönüklük	25-29 ¹	42	93,95	10,253	3	,017*	1>3
	30-35 ²	49	71,93				
	36-40 ³	38	67,72				
	40 üstü ⁴	22	65,09				
SDKT-Yumuşak Başlılık	25-29 ¹	42	79,94	3,328	3	,344	
	30-35 ²	49	69,02				
	36-40 ³	38	84,13				-
	40 üstü ⁴	22	69,98				
SDKT-Sorumluluk	25-29 ¹	42	79,79	1,817	3	,611	
	30-35 ²	49	78,91				
	36-40 ³	38	67,97				-
	40 üstü ⁴	22	76,16				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	25-29 ¹	42	64,39	5,865	3	,118	
	30-35 ²	49	75,11				
	36-40 ³	38	82,09				-
	40 üstü ⁴	22	89,61				
SDKT-Deneyime Açıklık	25-29 ¹	42	85,87	5,185	3	,159	
	30-35 ²	49	78,00				
	36-40 ³	38	70,91				-
	40 üstü ⁴	22	61,50				

*p<0.05; **p<0.01 SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 4'te Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışadönüklük ($H_{(3)} = 10,253$; $p < ,05$) puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. 25-29 yaş arasında olan katılımcılar, 36-40 yaş arasında olan katılımcılara göre daha yüksek SDKT-Dışadönüklük puanlarına sahiplerdir.

SDKT-Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 5. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	25-29 ¹	42	66,58	3,011	3	,390	
	30-35 ²	49	80,96				
	36-40 ³	38	80,46				-
	40 üstü ⁴	22	75,23				
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	25-29 ¹	42	57,46	10,548	3	,014*	2>1
	30-35 ²	49	83,31				3>1
	36-40 ³	38	83,22				
	40 üstü ⁴	22	82,64				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	25-29 ¹	42	76,08	,761	3	,859	
	30-35 ²	49	72,11				
	36-40 ³	38	78,08				-
	40 üstü ⁴	22	80,91				
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	25-29 ¹	42	65,24	5,053	3	,168	
	30-35 ²	49	74,86				
	36-40 ³	38	82,58				-
	40 üstü ⁴	22	87,73				
OÖÇAÖ- Ayrılık Anksiyetesi	25-29 ¹	42	73,81	,184	3	,980	
	30-35 ²	49	77,33				
	36-40 ³	38	77,13				-
	40 üstü ⁴	22	75,27				
OÖÇAÖ- Toplam	25-29 ¹	42	66,49	2,859	3	,414	
	30-35 ²	49	78,19				
	36-40 ³	38	81,12				-
	40 üstü ⁴	22	80,43				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 5'te Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları

verilmiştir. OÖÇAÖ-Sosyal Fobi ($H_{(3)}= 10,548$; $p<,05$) puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. 30-35 yaş arası ve 36-40 yaş arasında olan katılımcılar, 36-40 yaş arası katılımcılara göre daha yüksek OÖÇAÖ-Sosyal Fobi puanlarına sahiptirler. OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Özgül Fobi, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 6. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
SDKT- Dışadönüklük	İlköğretim ¹	20	59,78	4,358	3	,225	-
	Lise ²	53	75,75				
	Üniversite ³	67	78,51				
	Lisansüstü ⁴	11	91,45				
SDKT- Yumuşak Başlılık	İlköğretim ¹	20	81,83	1,440	3	,696	-
	Lise ²	53	70,42				
	Üniversite ³	67	78,23				
	Lisansüstü ⁴	11	78,73				
SDKT- Sorumluluk	İlköğretim ¹	20	71,38	1,736	3	,629	-
	Lise ²	53	79,17				
	Üniversite ³	67	72,84				
	Lisansüstü ⁴	11	88,36				
SDKT- Duygusal Dengesizlik	İlköğretim ¹	20	84,10	2,810	3	,422	-
	Lise ²	53	78,53				
	Üniversite ³	67	69,87				
	Lisansüstü ⁴	11	86,41				
SDKT- Deneyime Açıklık	İlköğretim ¹	20	60,25	10,328	3	,016*	Fark
	Lise ²	53	67,14				
	Üniversite ³	67	83,67				
	Lisansüstü ⁴	11	100,59				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 6’da Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Deneyime Açıklık ($H_{(3)}= 10,328$; $p<,05$) puanlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Ancak gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Duygusal Dengesizlik alt boyut puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 7. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	İlköğretim ¹	20	87,08	7,041	3	,071	-
	Lise ²	53	78,08				
	Üniversite ³	67	67,34				
	Lisansüstü ⁴	11	98,59				
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	İlköğretim ¹	20	85,83	6,884	3	,076	-
	Lise ²	53	77,06				
	Üniversite ³	67	68,12				
	Lisansüstü ⁴	11	101,05				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	İlköğretim ¹	20	71,95	10,334	3	,016*	Fark Yok
	Lise ²	53	86,29				
	Üniversite ³	67	65,28				
	Lisansüstü ⁴	11	99,05				
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	İlköğretim ¹	20	98,75	11,276	3	,010*	1>3
	Lise ²	53	73,65				
	Üniversite ³	67	67,32				
	Lisansüstü ⁴	11	98,82				
OÖÇAÖ- Ayrılık Anksiyetesi	İlköğretim ¹	20	88,00	5,073	3	,167	-
	Lise ²	53	70,92				
	Üniversite ³	67	73,01				
	Lisansüstü ⁴	11	96,82				
OÖÇAÖ- Toplam	İlköğretim ¹	20	90,63	9,574	3	,023*	Fark Yok
	Lise ²	53	76,77				
	Üniversite ³	67	66,58				
	Lisansüstü ⁴	11	103,05				

*p<0.05; **p<0.01 OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 7’de Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk ($H_{(3)}= 10,334$; $p<,05$), Özgül Fobi ($H_{(3)}= 11,276$; $p<,05$) alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam ($H_{(3)}= 9,574$; $p<,05$) puanlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Eğitim durumu lise olan katılımcılar, eğitim durumu üniversite olan katılımcılara göre daha yüksek Özgül Fobi puanlarına sahiplerdir. Obsesif Kompulsif Bozukluk ve OÖÇAÖ-Toplam puanlarında gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi ve Ayrılık Anksiyetesi alt boyut puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 8. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çalışma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																																				
SDKT-Dışadönüklük	Çalışıyor	58	51,66	8,53	,894	149	,373																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	50,23	10,13				SDKT-Yumuşak Başlılık	Çalışıyor	58	51,21	8,79	,409	149	,683	Çalışmıyor	93	50,60	9,02	SDKT-Sorumluluk	Çalışıyor	58	38,53	5,94	,531	149	,596	Çalışmıyor	93	37,96	6,82	SDKT-Duygusal Dengesizlik	Çalışıyor	58	21,42	7,32	-,241	149	,810	Çalışmıyor	93	21,69	6,13	SDKT-Deneyime Açıklık	Çalışıyor	58	45,47	6,44	2,013 ^a	149	,046*	Çalışmıyor	93	43,10	7,89	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745	Çalışmıyor	93	4,20	3,25	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799
SDKT-Yumuşak Başlılık	Çalışıyor	58	51,21	8,79	,409	149	,683																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	50,60	9,02				SDKT-Sorumluluk	Çalışıyor	58	38,53	5,94	,531	149	,596	Çalışmıyor	93	37,96	6,82	SDKT-Duygusal Dengesizlik	Çalışıyor	58	21,42	7,32	-,241	149	,810	Çalışmıyor	93	21,69	6,13	SDKT-Deneyime Açıklık	Çalışıyor	58	45,47	6,44	2,013 ^a	149	,046*	Çalışmıyor	93	43,10	7,89	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745	Çalışmıyor	93	4,20	3,25	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93								
SDKT-Sorumluluk	Çalışıyor	58	38,53	5,94	,531	149	,596																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	37,96	6,82				SDKT-Duygusal Dengesizlik	Çalışıyor	58	21,42	7,32	-,241	149	,810	Çalışmıyor	93	21,69	6,13	SDKT-Deneyime Açıklık	Çalışıyor	58	45,47	6,44	2,013 ^a	149	,046*	Çalışmıyor	93	43,10	7,89	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745	Çalışmıyor	93	4,20	3,25	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	Çalışıyor	58	21,42	7,32	-,241	149	,810																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	21,69	6,13				SDKT-Deneyime Açıklık	Çalışıyor	58	45,47	6,44	2,013 ^a	149	,046*	Çalışmıyor	93	43,10	7,89	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745	Çalışmıyor	93	4,20	3,25	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																
SDKT-Deneyime Açıklık	Çalışıyor	58	45,47	6,44	2,013 ^a	149	,046*																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	43,10	7,89				OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745	Çalışmıyor	93	4,20	3,25	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																												
OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Çalışıyor	58	4,02	3,19	-,326	149	,745																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	4,20	3,25				OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461	Çalışmıyor	93	4,91	3,75	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																								
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Çalışıyor	58	4,47	3,26	-,738	149	,461																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	4,91	3,75				OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929	Çalışmıyor	93	3,77	3,55	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																																				
OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışıyor	58	3,83	3,58	,089	149	,929																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	3,77	3,55				OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474	Çalışmıyor	93	8,00	5,21	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																																																
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Çalışıyor	58	7,41	4,30	-,718	149	,474																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	8,00	5,21				OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500	Çalışmıyor	93	5,40	4,14	OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																																																												
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Çalışıyor	58	5,88	4,44	,676	149	,500																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	5,40	4,14				OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																																																																								
OÖÇAÖ-Toplam	Çalışıyor	58	25,62	15,19	-,255	149	,799																																																																																																																				
	Çalışmıyor	93	26,29	15,93																																																																																																																							

*p<0.05; **p<0.01 Varyanslar homojen dağılmadığında kullanılan t değeri. SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 8’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Deneyime Açıklık ($t_{(149)}= 2,013$; $p<,05$) alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. SDKT-Deneyime Açıklık alt boyut puanları, çalışanlarda çalışmayanlara oranla daha yüksek bulunmuştur.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Duygusal Dengesizlik alt boyut puanları çalışma durumu değişkenine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları çalışma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede fark olmadığı saptanmıştır ($p>,05$).

Tablo 9. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
SDKT-Dışadönüklük	Düşük ¹	11	60,36	3,782	2	,151	-
	Orta ²	124	75,23				
	Yüksek ³	16	92,69				
SDKT-Yumuşak Başlılık	Düşük ¹	11	78,64	2,763	2	,251	-
	Orta ²	124	77,98				
	Yüksek ³	16	58,84				
SDKT-Sorumluluk	Düşük ¹	11	55,86	3,186	2	,203	-
	Orta ²	124	78,66				
	Yüksek ³	16	69,22				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	Düşük ¹	11	78,27	,069	2	,966	-
	Orta ²	124	75,57				
	Yüksek ³	16	77,78				
SDKT-Deneyime Açıklık	Düşük ¹	11	52,09	3,662	2	,160	-
	Orta ²	124	77,44				
	Yüksek ³	16	81,28				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 9’da Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının ekonomik durum değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları ekonomik durum değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 10. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	Düşük ¹	11	73,27	,687	2	,709	-
	Orta ²	124	75,16				
	Yüksek ³	16	84,41				
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Düşük ¹	11	80,73	,224	2	,894	-
	Orta ²	124	76,01				
	Yüksek ³	16	72,66				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	Düşük ¹	11	57,50	3,195	2	,202	-
	Orta ²	124	78,80				
	Yüksek ³	16	67,03				
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Düşük ¹	11	81,77	1,210	2	,546	-
	Orta ²	124	74,22				
	Yüksek ³	16	85,81				
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Düşük ¹	11	71,86	,316	2	,854	-
	Orta ²	124	75,72				
	Yüksek ³	16	81,00				
OÖÇAÖ- Toplam	Düşük ¹	11	72,91	,114	2	,944	-
	Orta ²	124	75,93				
	Yüksek ³	16	78,66				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 10’da Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının ekonomik durum değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir. OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif

Bozukluk, Özgül Fobi, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları ekonomik durum değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede fark olmadığı bulunmuştur ($p>,05$).

Tablo 11. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																																					
SDKT-Dışadönüklük	Kız	70	51,12	9,12	,406	149	,685																																																																																																																					
	Erkek	81	50,48	9,94				SDKT-Yumuşak Başlılık	Kız	70	50,29	9,59	-,699	149	,486	Erkek	81	51,31	8,30	SDKT-Sorumluluk	Kız	70	39,11	6,09	1,658	149	,099	Erkek	81	37,37	6,73	SDKT-Duygusal Dengesizlik	Kız	70	21,62	7,32	,061	149	,952	Erkek	81	21,56	5,94	SDKT-Deneyime Açıklık	Kız	70	43,97	8,05	-,053	149	,958	Erkek	81	44,04	6,92	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292	Erkek	81	4,39	3,36	1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953
SDKT-Yumuşak Başlılık	Kız	70	50,29	9,59	-,699	149	,486																																																																																																																					
	Erkek	81	51,31	8,30				SDKT-Sorumluluk	Kız	70	39,11	6,09	1,658	149	,099	Erkek	81	37,37	6,73	SDKT-Duygusal Dengesizlik	Kız	70	21,62	7,32	,061	149	,952	Erkek	81	21,56	5,94	SDKT-Deneyime Açıklık	Kız	70	43,97	8,05	-,053	149	,958	Erkek	81	44,04	6,92	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292	Erkek	81	4,39	3,36	1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23								
SDKT-Sorumluluk	Kız	70	39,11	6,09	1,658	149	,099																																																																																																																					
	Erkek	81	37,37	6,73				SDKT-Duygusal Dengesizlik	Kız	70	21,62	7,32	,061	149	,952	Erkek	81	21,56	5,94	SDKT-Deneyime Açıklık	Kız	70	43,97	8,05	-,053	149	,958	Erkek	81	44,04	6,92	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292	Erkek	81	4,39	3,36	1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	Kız	70	21,62	7,32	,061	149	,952																																																																																																																					
	Erkek	81	21,56	5,94				SDKT-Deneyime Açıklık	Kız	70	43,97	8,05	-,053	149	,958	Erkek	81	44,04	6,92	OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292	Erkek	81	4,39	3,36	1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																
SDKT-Deneyime Açıklık	Kız	70	43,97	8,05	-,053	149	,958																																																																																																																					
	Erkek	81	44,04	6,92				OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292	Erkek	81	4,39	3,36	1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																												
OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Kız	70	3,83	3,04	-	149	,292																																																																																																																					
	Erkek	81	4,39	3,36				1,058	OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133	Erkek	81	4,34	3,71	OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																																								
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Kız	70	5,21	3,35	1,509	149	,133																																																																																																																					
	Erkek	81	4,34	3,71				OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660	Erkek	81	3,91	3,28	OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																																																					
OÖÇAÖ-Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	70	3,66	3,87	-,441	149	,660																																																																																																																					
	Erkek	81	3,91	3,28				OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521	Erkek	81	8,01	4,77	OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																																																																	
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Kız	70	7,50	5,02	-,643	149	,521																																																																																																																					
	Erkek	81	8,01	4,77				OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668	Erkek	81	5,44	4,13	OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																																																																													
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Kız	70	5,74	4,41	,429	149	,668																																																																																																																					
	Erkek	81	5,44	4,13				OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953	Erkek	81	26,10	15,23																																																																																																									
OÖÇAÖ-Toplam	Kız	70	25,95	16,13	-,059	149	,953																																																																																																																					
	Erkek	81	26,10	15,23																																																																																																																								

* $p<0.05$; ** $p<0.01$ Varyanslar homojen dağılmadığında kullanılan t değeri. SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 11’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları çocuğun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Özgül Fobi, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları çocuğun cinsiyeti değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 12. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	Fark
SDKT-Dışadönüklük	3 ¹	42	54,33	7,58	4,582	3	,004**	1>3
	4 ²	32	49,29	10,88				
	5 ³	34	46,79	9,74				
	6 ⁴	43	51,56	8,91				
SDKT-Yumuşak Başlılık	3 ¹	42	50,13	8,06	,347	3	,791	-
	4 ²	32	50,09	9,84				
	5 ³	34	51,18	10,12				
	6 ⁴	43	51,81	8,12				
SDKT-Sorumluluk	3 ¹	42	38,60	5,40	,567	3	,637	-
	4 ²	32	39,19	7,00				
	5 ³	34	37,50	6,20				
	6 ⁴	43	37,56	7,31				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	3 ¹	42	20,98	5,76	,605	3	,612	-
	4 ²	32	21,22	8,61				
	5 ³	34	22,90	6,26				
	6 ⁴	43	21,42	5,93				
SDKT-Deneyime Açıklık	3 ¹	42	45,07	6,71	1,302	3	,276	-
	4 ²	32	44,13	7,91				
	5 ³	34	41,88	6,93				
	6 ⁴	43	44,56	8,04				

*p<0.05; **p<0.01 SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 12’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının çocuğun yaşı değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Tek Yönlü ANOVA sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışadönüklük ($F_{(3, 147)}=4,582$; $p<,01$) alt boyut puanları çocuğun yaşı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Çocuğu 3 yaşında olan katılımcılar, çocuğu 5 yaşında olan katılımcılara göre daha yüksek SDKT-Dışadönüklük puanlarına sahiplerdir.

SDKT-Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları çocuğun yaşı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 13. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	3 ¹	42	3,56	2,86	1,081	3	,359	-
	4 ²	32	4,81	3,68				
	5 ³	34	4,44	3,54				
	6 ⁴	43	3,94	2,89				
OÖÇAÖ- Sosyal Fobi	3 ¹	42	3,81	3,34	2,027	3	,113	-
	4 ²	32	5,69	3,68				
	5 ³	34	5,25	3,61				
	6 ⁴	43	4,56	3,53				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	3 ¹	42	3,90	3,92	,742	3	,529	-
	4 ²	32	4,03	3,63				
	5 ³	34	4,26	3,28				
	6 ⁴	43	3,14	3,35				
OÖÇAÖ- Özgül Fobi	3 ¹	42	6,24	4,11	2,416	3	,069	-
	4 ²	32	9,13	5,55				
	5 ³	34	7,79	4,99				
	6 ⁴	43	8,26	4,70				
OÖÇAÖ- Ayrılık Anksiyetesi	3 ¹	42	4,95	4,33	1,155	3	,329	-
	4 ²	32	6,44	3,93				
	5 ³	34	6,18	4,77				
	6 ⁴	43	5,09	3,92				
OÖÇAÖ- Toplam	3 ¹	42	22,46	14,75	1,714	3	,167	-
	4 ²	32	30,10	16,39				
	5 ³	34	27,93	16,89				
	6 ⁴	43	24,99	14,33				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 13'te Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının çocuğun yaşı değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Tek Yönlü ANOVA sonuçları verilmiştir.

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Özgül Fobi, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları çocuğun yaşı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 14. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Doğum Sırasına Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
SDKT-Dışadönüklük	İlk ¹	95	78,98	2,449	2	,294	-
	İkinci ²	43	74,55				
	İkinci sonrası ³	13	59,04				
SDKT-Yumuşak Başlılık	İlk ¹	95	77,98	,557	2	,757	-
	İkinci ²	43	72,09				
	İkinci sonrası ³	13	74,42				
SDKT-Sorumluluk	İlk ¹	95	79,79	2,139	2	,343	-
	İkinci ²	43	71,01				
	İkinci sonrası ³	13	64,77				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	İlk ¹	95	74,77	,940	2	,625	-
	İkinci ²	43	80,84				
	İkinci sonrası ³	13	68,96				
SDKT-Deneyime Açıklık	İlk ¹	95	81,05	3,532	2	,171	-
	İkinci ²	43	68,48				
	İkinci sonrası ³	13	63,96				

* $p<.05$; ** $p<.01$ SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 14'te Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının doğum sırası değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları doğum sırası değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede fark olmadığı bulunmuştur ($p>,05$).

Tablo 15. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	İlk ¹	95	77,84	1,075	2	,584	-
	İkinci ²	43	75,38				
	İkinci sonrası ³	13	64,58				
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	İlk ¹	95	73,09	1,346	2	,510	-
	İkinci ²	43	82,37				
	İkinci sonrası ³	13	76,19				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	İlk ¹	95	77,64	2,281	2	,320	-
	İkinci ²	43	77,63				
	İkinci sonrası ³	13	58,62				
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	İlk ¹	95	74,86	,218	2	,897	-
	İkinci ²	43	78,59				
	İkinci sonrası ³	13	75,77				
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	İlk ¹	95	81,46	4,270	2	,118	-
	İkinci ²	43	68,31				
	İkinci sonrası ³	13	61,54				
OÖÇAÖ- Toplam	İlk ¹	95	77,61	,638	2	,727	-
	İkinci ²	43	75,00				
	İkinci sonrası ³	13	67,54				

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 15’te Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının doğum sırası değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Özgül Fobi, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları doğum sırası değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 16. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
SDKT-Dışadönüklük	1 ¹	62	83,80	4,112	2	,128	-
	2 ²	74	72,39				
	2 üstü ³	15	61,60				
SDKT-Yumuşak Başlılık	1 ¹	62	80,75	1,244	2	,537	-
	2 ²	74	72,72				
	2 üstü ³	15	72,57				
SDKT-Sorumluluk	1 ¹	62	79,81	2,321	2	,313	-
	2 ²	74	75,92				
	2 üstü ³	15	60,67				
SDKT-Duygusal Dengesizlik	1 ¹	62	70,90	3,044	2	,218	-
	2 ²	74	82,20				
	2 üstü ³	15	66,50				
SDKT-Deneyime Açıklık	1 ¹	62	82,63	2,421	2	,298	-
	2 ²	74	71,39				
	2 üstü ³	15	71,33				

* $p<0.05$; ** $p<0.01$ SDKT- Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Tablo 16’da Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

SDKT-Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık alt boyut puanları çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede fark olmadığı saptanmıştır ($p>,05$).

Tablo 17. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark
OÖÇAÖ- Yaygın Kaygı Bozukluğu	1 ¹	62	74,92	1,465	2	,481	-
	2 ²	74	79,21				
	2 üstü ³	15	64,63				
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	1 ¹	62	74,71	,121	2	,941	-
	2 ²	74	76,55				
	2 üstü ³	15	78,63				
OÖÇAÖ- Obsesif Kompulsif Bozukluk	1 ¹	62	79,64	1,875	2	,392	-
	2 ²	74	75,68				
	2 üstü ³	15	62,57				
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	1 ¹	62	64,90	6,927	2	,031*	2>1
	2 ²	74	84,39				
	2 üstü ³	15	80,53				
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	1 ¹	62	79,02	1,089	2	,580	-
	2 ²	74	75,49				
	2 üstü ³	15	66,07				
OÖÇAÖ- Toplam	1 ¹	62	73,76	,663	2	,718	-
	2 ²	74	78,86				
	2 üstü ³	15	71,17				

*p<0.05; **p<0.01 OÖÇAÖ- Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği

Tablo 17’de Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

OÖÇAÖ-Özgül Fobi ($H_{(2)}= 6,927$; $p<,05$) alt boyut puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. İki çocuğu olan katılımcılar, tek çocuğu olan katılımcılara göre daha yüksek Özgül Fobi puanlarına sahiplerdir.

OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Ayrılık Anksiyetesi alt boyutları ve OÖÇAÖ-Toplam puanları çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

4.4. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği Arasındaki Yordayıcı İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesine yönelik Regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 18. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart		t	p
			Hata _B	Beta		
OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu	Sabit	5,962	1,922		3,102	,002**
	SDKT-Duygusal Dengesizlik	,085	,039	,174	2,158	,033*
	SDKT-Deneyime Açıklık	-,083	,035	-,192	-2,388	,018*
R= ,285 R ² = ,081 Sd:2/ 148 F: 6,561						

Tablo 18’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu puanları üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır.

Kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2, 148)}=6,561, p<,01$). Model, OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu puanları varyansının %8,1’ini açıklamaktadır. SDKT-Duygusal Dengesizlik ($\beta =,174, t = 2,158, p<,05$) ve Deneyime Açıklık ($\beta =-,192, t = -2,388, p<,05$) alt boyut puanlarının OÖÇAÖ-Yaygın Kaygı Bozukluğu puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı saptanmıştır.

Tablo 19. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Sosyal Fobi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart		t	p
			Hata B	Beta		
OÖÇAÖ-Sosyal Fobi	Sabit	6,938	1,814		3,826	,000**
	SDKT-Dışadönüklük	-,087	,029	-,232	-2,956	,004**
	SDKT-Duygusal Dengesizlik	,102	,042	,189	2,406	,017*

R= ,307 R²= ,094 Sd:2/ 148 F: 7,722 ** p=,001

Tablo 19’da Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Sosyal Fobi puanları üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır.

Kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2, 148)}=7,722$, $p<,01$). Model, OÖÇAÖ-Sosyal Fobi puanları varyansının %9,4’ünü açıklamaktadır. SDKT-Dışadönüklük ($\beta =-,232$, $t = -2,956$, $p<,01$) ve Duygusal Dengesizlik ($\beta =,189$, $t = 2,406$, $p<,05$) alt boyut puanlarının OÖÇAÖ-Sosyal Fobi puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir.

Tablo 20. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Özgül Fobi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart		t	p
			Hata B	Beta		
OÖÇAÖ-Özgül Fobi	Sabit	4,788	1,343		3,564	,000**
	SDKT-Duygusal Dengesizlik	,138	,060	,187	2,324	,021*

R= ,187 R²= ,035 Sd:1/ 149 F: 5,399

Tablo 20’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Özgül Fobi puanları üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır.

Kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1, 149)}=5,399$, $p<,05$). Model, OÖÇAÖ-Özgül Fobi puanları varyansının %3,5’ini açıklamaktadır. SDKT-Duygusal Dengesizlik ($\beta =,187$, $t = 2,324$, $p<,05$) alt boyut puanlarının OÖÇAÖ-Özgül Fobi puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı saptanmıştır.

Tablo 21. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart		t	p
			Hata B	Beta		
OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi	Sabit	2,392	1,160		2,062	,041*
	SDKT-Duygusal Dengesizlik	,148	,051	,229	2,874	,005**
R= ,229 R ² = ,053 Sd:1/ 149 F: 8,259 p=,005						

Tablo 21’de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi puanları üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır.

Kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1, 149)}=8,259$, $p<,01$). Model, OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi puanları varyansının %5,3’ünü açıklamaktadır. SDKT-Duygusal Dengesizlik ($\beta =,229$, $t = 2,874$, $p<,01$) alt boyut puanlarının OÖÇAÖ-Ayrılık Anksiyetesi puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur.

Tablo 22. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Toplam Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart		t	p
			Hata B	Beta		
OÖÇAÖ-Toplam	Sabit	13,754	4,249		3,237	,001**
	SDKT-Duygusal Dengesizlik	,569	,188	,240	3,020	,003**
R= ,240 R ² = ,058 Sd:1/ 149 F: 9,120 p=,003						

Tablo 22’te Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Puanlarının OÖÇAÖ-Toplam puanları üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır.

Kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1, 149)}=9,120$, $p<,01$). Model, OÖÇAÖ-Toplam puanları varyansının %5,8’ini açıklamaktadır. SDKT-Duygusal

Dengesizlik ($\beta =,240$, $t = 3,020$, $p <,01$) alt boyut puanlarının OÖÇAÖ-Toplam puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Sonuçlar yalnızca ölçek değerlendirmesine dayalı olup klinik değerlendirme içermemektedir. Sonuçlarımızın değerlendirilmesinde bu unsurun dikkate alınması gereklidir. Bu araştırmada anaokullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin, annelerinin kişilik özellikleri ile okul öncesi dönem çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki ile ilgili bulgulara yönelik tartışma ve yorumlara yer verilmiştir.

Bu bölümde anksiyete ve kişilik özellikleri arasındaki korelasyonlara ilişkin bulguların değerlendirilmesi. Daha sonra demografik veriler ile anksiyete ölçeğinin alt boyutları ile sıfatlara dayalı kişilik ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler tartışılmasına yer verilecektir. Son olarak çalışmadaki regresyon analizleri ele alınmıştır.

5.1.1. Sıfatlara dayalı kişilik testi ve okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği arasındaki ilişkinin incelenmesi

Araştırmanın bulgularında yaygın kaygı bozukluğu alt boyut puanları ile dışa dönüklük, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili kısıtlı çalışmaya rastlanılmıştır. Çetin'in (2019) da 4-6 yaş grubu 312 öğrenciyle yaptığı bir çalışmada yaygın kaygı bozukluğu ile annenin duygusal dengesizliği arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Çalışma sonuçlarımız bu alanda var olan literatür bilgisini destekler niteliktedir.

Sosyal fobi alt boyut puanları ile dışa dönüklük, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan çalışmalara bakıldığında konuyla ilgili çok az çalışma bulunmaktadır. Çetin'in (2019) da 4-6 yaş grubu 312 öğrenciyle yaptığı bir çalışmada sosyal fobi ile annenin duygusal dengesizliği arasında anlamlı bir ilişki tespit ettiği saptanmıştır. Var olan sonuçlar değerlendirildiğinde çalışma bulgumuzun literatüre uyumlu olduğu düşünülmüştür.

Araştırmamızda özgül fobi alt boyut puanları ile duygusal dengesizlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Literatüre bakıldığında konuyla alakalı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Annenin duygusal dengesiz kişilik özelliği; duygusal, hassas, ruhsal olarak huzursuzluğu deneyimlemeye eğilimli kişilik yapısıdır (McCrae ve Costa, 1991). Duygusal dengesiz kişilik yapısının özgül fobiyi pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ayrılık anksiyetesi alt boyut puanları ile SDKT ölçeğinin duygusal dengesizlik alt boyut puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve doğru yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde bu alanda çok kısıtlı bilgi bulunmaktadır. Çetin'in (2019) da 4-6 yaş grubu 312 öğrenciyle yaptığı çalışmada ayrılık anksiyetesi ile annenin duygusal dengesizliği arasında anlamlı bir ilişki tespit ettiği gözlemlenmiştir. Sonuçların çalışmamızla uyumlu olduğu görülmüştür.

5.1.2. Demografik veriler ile ölçekler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi

Sıfatlar dayalı kişilik testi puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasında dışadönüklük alt boyutunda 25-29 yaş arasında olanlar 36-40 yaş arasında olan katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Yaş ilerledikçe dışadönüklük kişilik özelliğinin azaldığı görülmektedir. Genç yaşta daha neşeli, girişken, sosyal ve heyecanlı olma özellikleri taşındığı düşünülmektedir. Yapılan başka çalışmalar incelendiğinde, Tekin'in (2012) yaptığı çalışmada da yaş ile dışa dönüklük arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı belirtilmiştir. Ulucan ve Bahadır'ın (2011) yaptığı çalışmada da yaş ile dışa dönüklük arasında bir ilişki saptanmadığını belirtmiştir. Çalışma sonucumuz literatürü destekler niteliktedir.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin annenin yaş değişkenine göre karşılaştırılmasında sosyal fobi alt boyutunda anneleri 30-35 yaş arası olan katılımcıların sosyal fobi puanları daha yüksek bulunmuştur. Çocuğun hayatının ilk dönemlerinde anne önemli bir unsurdur (Spence vd., 2001). Ebeveynin çocuğuna davranış biçimi çocuğun gelişimi için önemlidir. Ebeveynin davranış biçimi aslında çocuk büyütme bilinciyle ilgidir. Bu bilinç düzeyi eğitim seviyesi, meslek seçimi, yaşı gibi pek çok unsur etkileyebilir (Güngör, 2009). Güngör'ün (2009) 5-6 yaş grubu 379 öğretmen ve ebeveynlerle yaptığı çalışmada yaptığı çalışma incelendiğinde anne yaşı 25-30 arası olan çocukların sosyal fobi düzeyi diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuş ve anne yaşının artmasıyla sosyal fobi düzeyinin düştüğü belirlenmiştir. Yazar erken yaşlarda çocuk sahibi olmanın çocuğa karşı fazla kollayıcı davranılmasına

bunun da çocukta kaygının meydana çıkmasına neden olabileceğini belirtmiştir (Güngör, 2009). Bu sonuçlara göre annelerin yaşları ile çocuklarının sosyal fobi düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanının eğitim seviyesi değişkenine göre incelendiğinde deneyime açıklık alt boyutunun istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili kısıtlı çalışmaya rastlanılmıştır. Tekin'in 2012'de 700 yetişkin bireylerle sıfatlara dayalı kişilik testi kullanarak yaptığı çalışmasında eğitim seviyelerine göre yalnızca deneyime açıklık alt boyutunda bir farklılaşmanın olduğu gözlemlenmiştir. Çalışma sonuçlarımızın literatürde konu ile ilgili var olan çalışmaların sonuçları ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarının annenin eğitim durumuna göre incelendiğinde özgül fobi alt boyutunda anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eğitim düzeyi lise olan annelerin çocuklarıyla eğitim durumu üniversite olan annelerin çocuklarına göre özgül fobi puanı daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmada Sagat (2016), 18 yaş ve üstü 275 kişilik örnekleminde OÖÇAÖ sosyal fobi puanları ile annelerin eğitim düzeylerine arasındaki ilişkiyi incelemiş ve eğitim düzeyi lise olan annelerin çocuklarında eğitim düzeyi üniversite olan annelerin çocuklarından daha yüksek sosyal fobi puanları olduğunu saptamıştır. Kılıç (2019) 13-16 yaş grubu 368 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmasında ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça çocuklarındaki sosyal fobi ölçek puanlarının azaldığını bulmuştur. Bu sonuçlar çalışma bulgularımızı destekler özelliktedir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarının çalışma durumu değişkenine göre incelenmesinde, sıfatlara dayalı kişilik testi alt boyutu olan deneyime açıklık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deneyime açıklık alt boyut puanları, çalışanlarda çalışmayanlara göre yüksek bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Deneyime açıklık alt boyutunda çalışanların çalışmayanlara göre anlamlı olarak farklılaşmasının bireylerin işleri dolayısıyla pek çok kişiyle iletişim kurması gün içinde karşılaşması durumlarından dolayı deneyime yeniliğe daha açık olabilecekleri düşünülmüştür.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin puanlarının annelerin çalışma durumuna göre incelendiğinde, okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin alt

boyutları yaygın kaygı bozukluğu, sosyal fobi ve ayrılık anksiyetesi alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan başka çalışma incelendiğinde, Alisinanoğlu ve diğ. (2003) 7-10 yaş grubu 120 çocuk ve anneleriyle yapılan çalışmada annelerin çalışma durumlarının çocuklarında yaygın kaygı bozukluğu, sosyal fobi, ayrılık anksiyetesi puanları ile farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Kılıç 'ın (2019) 13-16 yaş grubu 368 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmada sosyal fobi puanlarının annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır. Çıkrıkçı'nın (2020) de 3-6 yaş grubu 120 çocuk le gerçekleştirdiği çalışmasında çalışmayan annelerin çocuklarındaki ayrılık anksiyetesi oranlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Sonuçlarda farklılıklar gözlemlense de benzer çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarına göre ekonomik durum değişkeni incelendiğinde, dışa dönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili kısıtlı çalışmaya rastlanılmıştır. Tekin (2012) de 700 yetişkin birey ile yaptığı çalışmada ekonomik durumuma göre sıfatlara dayalı kişilik testi alt boyutlarında bir farklılaşmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Sonuçların yapılan çalışmayla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarının ekonomik durum değişkenine göre yaygın anksiyete bozukluğu, sosyal fobi, özgül fobi ve ayrılık anksiyetesi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Literatürde ekonomik durum değişkenine göre sonuçlar çelişkilidir. Kılıç 'ın (2019) 13-16 yaş grubu 368 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmada sosyal fobi puanlarının ailenin ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmazken ekonomik düzeyin artmasıyla çocuklarında sosyal fobinin azaldığını belirtmiştir. Çıkrıkçı'nın (2020) de 3-6 yaş grubu 120 çocuk le gerçekleştirdiği çalışmasında ailenin ekonomik düzeyi ile ayrılma kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Ekonomik düzeyleri yüksek olan çocukların ayrılma kaygılarının daha fazla olduğu belirtilmiştir. Çetin'in (2019) da 4-6 yaş grubu 312 öğrenciyle yaptığı çalışmada yapılan analize göre kaygı alt ölçeklerin puan ortalamalarında ailenin ekonomik durumunun anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur. Sonuçlarda farklılıklar gözlemlense de benzer çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarının çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılmasında dışa dönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmamıştır. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili kısıtlı çalışmaya rastlanılmıştır. Yapılan çalışma incelendiğinde, Karaman (2019) 360 yetişkin bireylerle yaptığı çalışmada cinsiyetlere göre sıfatlara dayalı kişilik testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmediği görülmüştür. Sonuçların yapılan çalışmayla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre incelendiğinde yaygın kaygı bozukluğu, sosyal fobi, özgül fobi ve ayrılık anksiyetesi alt boyutlarında çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde farklı sonuçların olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan diğer çalışmada ise, Aral ve diğ. (1998) 10-11 yaş grubu 300 çocukla, çocukların kaygı alt ölçeklerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmediği görülmektedir. Yapılan diğer bir çalışmada, Alisinanoğlu ve diğ. (2003) ilköğretim okullarına devam eden 120 çocukla gerçekleştirdiği çalışmada çocuğun cinsiyeti ile kaygı alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılık istatistiksel olarak görülmemiştir. Güngör (2009) 5-6 yaş grubu 379 öğretmen ve ebeveynlerle yaptığı çalışmada cinsiyet ile kaygı alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Sonuçların yapılan çalışmayla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarının çocuğun yaş değişkenine göre incelendiğinde dışadönüklük alt boyut puanları anlamlı şekilde farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Çocuğu 3 yaşında olan katılımcıların çocuğu beş yaşında olan katılımcılara göre daha dışa dönük olduğu gözlemlenmiştir. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili kısıtlı çalışmaya rastlanılmıştır. Tekin (2012) de 700 yetişkin birey ile yaptığı çalışmada katılımcıların kişilik özellikleri ile yaş grubu arasında önemli bir farklılaşma bulunmadığı belirtilmiştir. Sonuçlar literatürden farklı olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızın örneklem yaş grubunun küçük olması bu farklılığa neden olduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanları çocuğun yaş değişkenine göre yaygın kaygı bozukluğu, sosyal fobi, özgül fobi ve ayrılık anksiyetesi alt boyutlarında anlamlı seviyede farklılaşmamaktadır. Literatüre bakıldığında farklı sonuçlarda bulunduğu gözlemlenmektedir, Güngör (2009) 5-6 yaş grubu 379 öğretmen ve

ebeveynlerle yaptığı çalışmada yaş ile kaygı alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Yapılan başka çalışmalar incelendiğinde, Aral ve diğ. (1998) 10-11 yaş grubu 300 çocukla, çocukların yaşları ile kaygı alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Bora ve diğ. (2020) 4-6 yaş grubu 468 çocuk ve ebeveynleriyle yaptığı çalışmada çocukların yaşları ile kaygı alt boyutlarından alınan puanların anlamı bir istatistiksel değere sahip olmadığı görülmektedir. Sonuçların yapılan çalışmayla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarının doğum sırası değişkenine göre karşılaştırılmasında dışa dönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyutlarında çocuğun doğum sırası göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde bu alanda yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çocuğun doğum sırası değişkeninin annenin kişiliği üzerinde bir etkide bulunmayacağı düşünülmüştür.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarının doğum sırası değişkenine göre yaygın anksiyete bozukluğu, sosyal fobi, özgül fobi ve ayrılık anksiyetesi alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, Gürsoy ve ark. (2017) 5.sınıf ile 8. sınıfa devam eden 150 çocuk ile yaptığı çalışmada doğum sırası ile kaygı alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı olduğunu saptamıştır. Çetin'in (2019) da 4-6 yaş grubu 312 öğrenciyle yaptığı çalışmada yapılan analize göre doğum sırası ve sosyal kaygı alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu belirtilmiştir. İlk çocukların son çocuklara göre kaygı düzeyleri daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Sonuçların literatürden farklı çıkması örneklem sayısının sınırlı oluşundan kaynaklandığı düşünülmüştür.

Sıfatlara dayalı kişilik testi puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre incelendiğinde, dışa dönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyutlarından istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamıştır. Literatürde bu alanda yapılan bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Çocuk sayısının artması ya da azalması annelerin kişiliği üzerinde bir etki yaratmayacağı düşünülmüştür.

Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre incelendiğinde, özgül fobi alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. 2 kardeş olan katılımcıların tek çocuk olan katılımcılara göre özgül fobi puanları daha yüksek bulunmuştur. Literatürde kardeş sayısının kaygı

üzerindeki etkileri çelişkili bulunmuştur. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, Alisinanoğlu ve diğ. (2003) ilköğretim okullarına devam eden 120 çocukla gerçekleştirdiği çalışmada daha fazla kardeşi olan katılımcıların kaygı alt ölçek puanları tek çocuk olan katılımcılardan daha yüksek bulunmuş olmasına rağmen kaygı düzeyi ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirtilmiştir. Güngör'ün (2009) da 5-6 yaş grubu 379 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmada kardeş sayısı ile kaygı alt ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Demirci'nin (2018) da 5-6 yaş grubu 162 çocuk ve anneleriyle yaptığı çalışmada kardeş sayısı ile kaygı alt ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde sonuçlarla uyumlu olan çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir.

5.1.3. Sıfatlara dayalı kişilik özellikleri ile anksiyete arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi

Sıfatlara dayalı kişilik testi duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık alt boyut puanlarının okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin yaygın kaygı bozukluğu alt boyutunu anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Sonuç olarak yayın anksiyete bozukluğu ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip olan annenin duygusal dengesiz kişilik özelliği incelendiğinde, annenin duygusal, hassas, ruhsal olarak huzursuzluğu deneyimlemeye eğilimli kişilik yapısının etkisinin bulunmuştur (McCrae ve Costa, 1991).

Sıfatlara dayalı kişilik testi duygusal dengesizlik ve dışa dönüklük alt boyut puanlarının okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin sosyal fobi alt boyutunu anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Sosyal fobinin ortaya çıkmasında önemli parametrenin annenin hassas, endişeli ve ruhsal olarak huzursuzluğu deneyimlemeye eğilimli kişilik yapısının açıklanan duygusal tutarsızlık puanlarının yüksekliği olduğu düşünülmüştür (McCrae ve Costa, 1991).

Sıfatlara dayalı kişilik testi duygusal dengesizlik alt boyut puanlarının okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin özgül fobi alt boyutunu istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Sonuç olarak özgül fobi ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip olan duygusal dengesizlik alt boyutunun annenin duygusal, hassas, ruhsal olarak huzursuzluğu deneyimlemeye eğilimli kişilik yapısının etkisinin olduğu düşünülmüştür (McCrae ve Costa, 1991).

Sıfatlara dayalı kişilik testi duygusal dengesizlik alt boyut puanlarının okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin ayrılık anksiyetesi alt boyutunu istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Sonuç olarak ayrılık anksiyete bozukluğu ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip olan annenin duygusal dengesiz kişilik özelliği incelendiğinde çocuğun yaygın anksiyete bozukluğunun artmasında annenin duygusal, hassas, ruhsal olarak huzursuzluğu deneyimlemeye eğilimli kişilik yapısının etkisinin olduğu bulunmuştur (McCrae ve Costa, 1991).

Sıfatlara dayalı kişilik testi duygusal dengesizlik alt boyut puanlarının okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinin toplam puanları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Sonuç olarak okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği toplam puanı ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip olan annenin duygusal dengesiz kişilik özelliği incelendiğinde annenin, ruhsal huzursuzluğu deneyimleme eğilimli olması, öfke, depresyon, sıkıntı, kaygı vb. negatif yönlü duyguların var olması, başa çıkma mekanizmalarının yetersiz oluşu ve gerçekçi olmayan düşüncelerin fazlasıyla yer alması olarak söylenebilir (Korkmaz ve Tatar, 2004).

5.2. Öneriler

25-29 yaş arasında olan katılımcı anneler ile 36-40 yaş arasında olan katılımcı annelere göre daha fazla dışa dönük olduğu bulunmuştur.

Anneleri 30-35 yaş arası olan çocukların, 36-40 yaş arası olan çocuklarına göre daha fazla sosyal fobiye sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerinin eğitim durumu lise olan çocukların, eğitim durumu üniversite olan annelerin çocuklarına göre daha fazla özgül fobiye sahip olduğu bulunmuştur.

Çalışan annelerin, çalışmayan annelere göre daha fazla deneyime açık kişilik özelliğine sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerin dışadönüklük kişilik özelliği, çocuğu 3 yaşında olan katılımcıların, çocuğu 5 yaşında olan katılımcılara göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

İki çocuğu olan annelerin, tek çocuğu olan annelerin çocuklarına göre daha fazla özgül fobiye sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerinin kişilik özelliği duygusal dengesiz ve deneyime açık olan çocukların daha fazla yaygın anksiyete bozukluğuna sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerinin kişilik özelliği duygusal dengesiz ve dışa dönük olan çocukların daha fazla sosyal fobiye sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerinin kişilik özelliği özdenetim/sorumluluk olan çocukların daha fazla obsesif kompulsif bozukluğuna sahip olduğu bulunmuştur.

Annelerinin kişilik özelliği duygusal dengesiz olan çocukların daha fazla özgül fobiye ve ayrılık anksiyetesine sahip olduğu bulunmuştur.

Duygusal dengesizlik/Nörotisizm kişilik özelliğinin anksiyeteyi anlamlı olarak açıkladığı görülmüştür.

Annelerin yaş ortalamaları arttıkça dışa dönük olma boyutlarının azaldığı ve çocuklarında sosyal fobi oranlarının arttığı görülmüştür. Bu nedenle annelere okullarda psikolojik destek programları, yaşam koçlukları ve motivasyon artırma atölyeleri düzenlenebilir.

Annelerin eğitim seviyesi ile çocuğundaki kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Annelerin eğitim düzeyleri arttıkça çocuklarındaki kaygı/anksiyete düzeyleri düşecektir, bu nedenle okullarda ebeveynlere çocukların gelişimleri ile ilgili seminerler, eğitim programları, etkinlikler düzenlenerek bilgilendirme sağlayabilirler.

Çalışmanın sonuçlarına göre annelerin duygusal dengesizlik kişilik boyutu çocuklarda anksiyeteyi yordayan en önemli değişken olduğu gözlenmiştir. Yine çalışmanın sonuçlarına göre çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha deneyime açık olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde de çalışan annelerin duygusal dengesizlik boyutunun daha az olduğu görülmüştür. Annelere daha fazla iş imkânı sağlanabilir, çalışmaya heveslendirilebilirler. Çocuklarının okullarında onlara daha fazla sorumluluk vererek hayata daha aktif katılmaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A. Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20) 283-299.
- Albano, A. M., Chorpita, B.R., ve Barlow, D. H. (2003). *Childhood Anxiety Disorder*. New York: Guilford Press.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş İ. (2003). Çocukların Kaygı Düzeyleri İle Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28(128). <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5135> adresinden erişildi.
- Alisinanoğlu, F. Ve Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda Kaygı Ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Milli Eğitim Dergisi*, 145: 15-19.
- APA, (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder 5*. Washington: American Psychiatric Publishing.
- Aral, N. ve Başar, F. (1998). Çocukların Kaygı Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet, Sosyo-Ekonomik Düzey Ve Ailenin Parçalanma Durumuna Göre İncelenmesi. *Eğitim Bilimi*. Erişim Adresi: <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5350/1506>
- Arı, R., Üre Ö., Yılmaz H. (1997). *Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi*. Konya: Mikro Yayınları.
- Artan, İ. ve Bayhan, P. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul Morpa Kültür Yayınları.
- Aydoğmuş, K. (1999). *Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları, Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bacanlı, H., İlhan, T., ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Beck, A. ve Emery, G. (2011). *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler*. Çev. V. Öztürk, İstanbul, Litera Yayıncılık.
- Beyhan, P. ve Artan, İ. (2007). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bishop, G., Spence, S.H., McDonald, C. (2003). Can Parents and Teacher Provide a Reliable and Valid Report of Behavioral Inhibition. *Child Development*, 74 1899-1917.
- Bora, A. ve Ünüvar, P. (2020). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Kaygıları İle Ebeveynlerinin Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 56, 345-361. e-ISSN:2146-5983.

Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133).

Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Bulut, S. (2001). *Okula Başlama ve Ayrılık Kaygısı*. İstanbul: Ya-Pa

Canbaz, S. (2001). *Samsun Çıracılık Eğitim Merkezi'nde Devam Eden Çıracıların Sosyodemografik, Çalışma Yaşamı Özelliklerinin ve Durumluk-Süreklilikli Sürekli Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). 19 Mayıs Üniversitesi, Dergipark veri tabanından erişildi.

Chansky, T. (2009). *Çocuklarda Endişe*. Çev. E. Kandemir, İstanbul: Kural Dışı Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2004). *Mutlu ve Sağlıklı Yarınlar İçin Anne- Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitapevi

Çeliköz, N. ve Sır, Ş. (2016). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi: Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 5(2) 118-131.

Çetin, E. (2019). *48-72 Aylık Çocukların Kaygı Düzeyleriyle Ebeveynlerinin % Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi. İstanbul.

Çimen S. (2000). *Ankara'da Üniversite Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara üniversitesi, Ankara.

Dağ, İ. (1999). Psikolojinin Işığında Kaygı. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 6, 181-189. Erişim adresi: <http://www.İhsandag.gen.tr>.

Demirci, E. (2018). 5-6 Yaş Çocuklarının Annelerinin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi. İstanbul.

Demiriz, S ve Ulutaş İ. (2003). 9-12 Yaş Çocuklarının Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(3), 1-9.

Dougherty, L. R., Tolep, M.R., Bufferd, S. J., Olino, T. M., Dyson, M., Traditi, J. Ve Klein, D. N. (2013). Prschool Anxiety Disorder: Comprehensive Assessment Of Clinical, Demographic, Temperamental, Familiar, and Life Stress Corralates. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 42(5) 577-522.

Edalman, R. (2009). *Yüz Kızarmasının Önüne Geçin*. Çev. Karapıçak, B. Ankara: HYB Yayıncılık.

- Engür, M. (2002). *Elit Sporcularda Başarı Motivasyonunun, Durumluk Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Eremiş, S., Bellibaş, E., Özbaran, B. vd. (2009). Ayrılma Anksiyetesi Olan Okul Öncesi Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Mizaç Özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 14-21. Erişim adresi: www.turkpsikiyatri.com.
- Eren Gümüş, A. (2006). *Sosyal Kaygı İle Başa Çıkma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Essekow, G.S., Ungerer, A.J., ve Rapee, M.R., (2005). Attachment, Behavioral Inhibition, and Anxiety in Preschool Children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 33 131-143.
- Evans J. M. ve diğ. (2001). Parent-Child Interactions, Parenting Stress and Development Outcomes at 4 Years. *Children's Health Care*, 30, 135-150.
- Foxman, P. (2004). *The Worried Child: Recognizing Anxiety in Children and Helping Them Heal*, Hunter House Inc., Alameda, CA.
- Gander M. ve diğ. (1988). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. Çev. B. Onur, Ankara: İmge Kitapevi.
- Gastel, W.V., Legerstee, J.S. (2009). The Role of Perceived Parenting in Familial Aggregation of Anxiety Disorder in Children. *Journal of Anxiety Disorders*, 23 46-53.
- Gençtan, E. (1995). *Psikodinamik Psikiyatri Ve Normal Dışı Davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitap Evi.
- Gençtan, E. (2002). *Psikanaliz Ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençtan, E. (2008). *İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Göktaş, İ. (2015). *Aile Katılımı Ve Sosyal Beceri Eğitim Programlarının Tek Başına Ve Birlikte 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Anne Çocuk İlişkileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Güler, M. (2016). *Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Çocukları İçin Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Güngör, H. (2009). Ebeveyn Ve Öğrenme Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Kıbrıs Üniversitesi 19. Eğitim Bilimleri Sempozyum Kurultayı*.
- Güngör, H. (2009). *Ebeveyn ve Öğretmen Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeyini Öngörmedeki Rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi. Denizli.

- Güngör, H. (2009). *Ebeveyn ve Öğretmen Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeylerini Öngörmedeki Rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi. Denizli.
- Güngör, H. ve Buluş, M. (2016). Ebeveyn Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeyini Öngörmedeki Rolü. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 39 147-149.
- Gürsoy, F., Aydoğdu, F., Aysu, B. ve Aral N. (2017). Göçmen Çocukların Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılmalı İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 6:3. ISSN: 2146-9199
- Karaceylan Çakmakçı, F. (2005). *Çocuklarda Anksiyete Bozukluklarının Tarama Ölçeği (ÇATÖ)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, İzmit.
- Karaman, B. (2019). *Yetişkinlerde Sıfatlara Dayalı Kişilik Özellikleri, Otomatik Düşünceler Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- Kılıç, Ö. (2019). *Öğrenciler Ve Ebeveynlerindeki Sosyal Fobi Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi. Mersin.
- Koç, İ. (2014). *KPSS'ye Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Koyuncu, A. (2012). *Sosyal Fobi*. İstanbul: Liman Yayınları.
- Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitap Yayınevi.
- Le Gall, A. (2012). *Anksiyete ve Kaygı*. Çev. İ. Yergüz, Ankara:Dost Kitabevi Yayınları.
- Manav, F. (2010). *Soren Kierkegaard'da Kaygı Kavramı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- McCrea, R. R. Ve Costa, P. T. (2003). *Personality In Adulthood*. NewYork: Guildford Press, 48-63.
- McKenzie, K. (2006). *Anksiyete ve Panik Atak*. Çev. Ü. Şensoy, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Muris, P. ve diğ. (1996). The Role Of Parental Fearfulness And Modeling In Children's Fear. *Behavior Research And Therapy*, 34(3), 265-268.
- Nelson, R. W. ve Israel, A. C. (2015). *Abnormal Child and Adolescent Psychology*. United State of America: Pearson.
- Orbay, Ö. ve Ayvaşık, B. (2006). Spence Çocuklar için Kaygı Ölçeği-Ebeveyn Formu: Ön Çalışma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9(18) 33-48.

- Öner, P. ve Aysev, A. (2001). Çocuk ve Ergenlerde Obsesif Kompulsif Bozukluk. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 10(11), 409-411.
- Öngider, N. (2013). Anne Baba İle Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Özer, K. (2008). *Kaygı: Sinanma Duygusuyla Baş Edebilme*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Özyurt, G. ve Beşiroğlu, L. (2018). Obsesif Kompulsif Bozukluğu Olan Çocuk ve Ergenler İle Annelerinde Otizim Spektrum Bozukluğu Belirtileri. *Nöro Psikiyatri Arşivi*. 55:40-48. Erişim Adresi: www.noropsikiyatriarsivi.com
- Rapee, R., Wignall, A., Copham, W. ve Spence, S., (2014). *Kaygılı Çocuğa Yardım*. Çev. E. Baykaldı, İstanbul: Arkadaş Yayıncılık.
- Rothbart, M. K., ve Bates, J. E. (1998). *A Psychobiological Approach To The Development Of Temperament In Temperament Individual Differences At The Interfac Of Biology And Behaviour*. Washington: APA
- Sagat, H. (2016). *Bireylerin Anne Baba Tutumlarının Özgüven Ve Sosyal Fobiye Olan İlişkilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi. İstanbul.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam Boyu Gelişim*. Çev. Prof. Dr. G. Yüksel, Ankara: Nobel Yayınları.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE)*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir.
- Spence, S. H., Rapee, R., Mcdonald, C. Ve Ingram, M. (2001). The Structer of Anxiety Symptoms Among Preschoolers. *Behaviour and Research Therapy*, 39 1293-1316.
- Sümer, N. Ve Şendağ, M. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlama, Benlik Algısı Ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Tekin, Ö. A. (2012). *Yabancılaşma ve Beş faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Antalya Kemer'deki Beş Yıldızlı Otel İşletmeleri Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- Temizel, S. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayan Ailesel Ve Bilişsel Faktörler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yeterlilik, Saldırganlık, Kaygı, Düzeyleri İle Anne- Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Uğraş, S., Demiray, Ç., Mutluer, T. ve Coşkun, M. (2018). Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 25(1) 63-76.
- Ulucan H., Bahadır Z. (2011). Haltercilerin Kişilik Özelliklerinin Farklı Değişkenler Göre İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*. 5(2)
- Varol, Ş. (1990). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri Etkileyen Bazı Etmenler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Wambolt, M. (2000). Role Of The Family In The Onset And Outcomes Of Disorder: Selected Research Findings. *J Am Acad Child Psychiatry*, 39, 1212-1219.
- Whalen D., Sylvester, C. M., ve Luby, J. L. (2017). *Depression and Anxiety in Preschoolers: a Review of The Past 7 Years*. *Child Adolescence Psychiatry Clin N Am.*, 26(3) 503-522.
- Yavuzer, H. (2016). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz, N. (2011). *Çatışma Yaşayan Ve Boşanmış Ailelerin İlköğretim Çağındaki 7-12 Yaş Çocuklarının Belik Algıları Ve Kaygılı Düzeyleri Açısından Çatışma Yaşamayan Ailelerin Çocukları İle Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu araştırma, İstanbul Gelişim Üniversitesi psikoloji bölümü yüksek lisans öğrencilerinden Mihriban Gizem GÜNER ve Prof. Dr. Özden Şükran ÜNERİ tarafından yürütülmektedir. ‘Annelerin Kişilik Özellikleri İle Okul Öncesi Çocuklardaki Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki’ belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada sizden bazı bilgiler istenecektir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllük esasına bağlıdır. Katılım sırasında sorulardan veya bir sebepten dolayı kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplama işlemi yarıda bırakabilirsiniz. Vereceğiniz bilgiler gizli tutulacak ve yalnızca araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum. ( )

Adı Soyadı

İmza

SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

Adı:

Soyadı:

Çocuğunuzun Adı:

1. Kaç yaşındasınız?

- 25-29
- 30-35
- 36-40
- 41-45
- 45 üstü

2. Eğitim seviyeniz?

- Okur Yazar
- İlköğretim
- Lise
- Lisans
- Yüksek Lisans ve üstü

3. Çalışma durumunuz?

- Çalışıyorum
- Çalışmıyorum

4. Ekonomik düzeyinizi hangisi en iyi ifade ediyor?

- Düşük
- Orta
- Yüksek

5. Çalışmaya konu olan çocuğunuzun cinsiyeti?

- Kız
- Erkek

6. Çalışmaya konu olan çocuğunuzun yaşı?

.....

7. Çalışmaya konu olan çocuğunuzun kardeşleri arasında kaçınıcı sıradadır?

- 1
- 2
- 3
- 4+

8. Kaç Çocuğunuz var?

.....

SIFATLARA DAYALI KİŞİLİK TESTİ

Açıklama: Aşağıda bireyleri tanımak için kullanılan sıfat çiftleri verilmektedir. Sizden istenen, her bir sıfat çiftini okuyarak size uygunluk derecesine karar vermenizdir. Her sıfat çifti için bir tek daireyi doldurunuz. Doğru cevap yoktur, size uygun cevap vardır. Bunu dikkate alarak cevaplamaya çalışınız. Cevaplarınızı aşağıdaki örneklere göre belirtiniz.

	Çok uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
İçedönük	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Dışadönük
İçedönük	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	Dışadönük
İçedönük	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	Dışadönük

Bu örneklerde,

1. Örnek kişi kendini oldukça içedönük olarak görmektedir,
2. Örnek ise kişi kendini çok dışadönük olarak görmektedir,
3. Örnek ise kişi bu boyutlarda kararsızdır veya her iki sıfatı da kendine uzak veya yakın görmektedir, anlamına gelmektedir.

		Çok uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
1	Sakin								Sinirli
2	Yalnızlığı tercih eden								Sosyal (topluluğu seven)
3	Sanata ilgisiz								Sanata ilgili
4	Kindar								Affedici
5	Düzensiz								Düzenli
6	Sabırlı								Sabırsız
7	Silik								Atak
8	Hayal gücü zayıf								Hayal gücü kuvvetli
9	(Başkalarına) Kayıtsız								Yardımsız
10	Sorumsuz								Sorumluluk sahibi
11	Rahat								Tedirgin
12	Uyuşuk, eliağır								Canlı
13	Dar görüşlü								Geniş görüşlü
14	Rekabetçi								İş birliği yapan
15	Hırslı								Hırslı
16	Tutarlı								Tutarsız
17	Durgun								Delidolu
18	Alışılmış								Yenilikçi

19	Kibirli							Alçak gönüllü
20	Dikkatsiz							Dikkatli
21	İyimser							Karamsar
22	Neşesiz							Neşeli
23	Meraksız							Meraklı
24	Asi							Uysal, yumuşak kalpli
25	Gayretsiz							Gayretli
26	Huzurlu							Huzursuz
27	Arka planda kalan							Öne çıkan
28	Tutucu							Liberal
29	Acımasız							Merhametli
30	Hazırlıksız							Hazırlıklı
31	Kaygısız							Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen							Baskın, belirgin
33	İlgileri dar							İlgileri geniş
34	Bencil							Fedakâr (diğergam)
35	Disiplinsiz							Disiplinli
36	Yeni ilişkilere kapalı							Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz							Etkili
38	Hoşgörüsüz							Hoşgörülü
39	Donuk							Coşkulu
40	İnatçı							Uzlaşmacı

OKUL ÖNCESİ KAYGI ÖLÇEĞİ

Aşağıda çocuklarınız ile ilgili bir dizi ifade yer almaktadır. Her ifade için çocuğunuzu en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyin. Eğer ifade her zaman doğru ise 4, çoğu zaman doğru ise 3, bazen doğru ise 2, nadiren doğru ise 1, hiçbir zaman doğru değil ise 0'ı işaretleyin. İfadelerden bazıları çocuğunuzun durumu ile ilişkisiz görünse bile lütfen mümkün oldukça bütün ifadeleri işaretleyin.

	Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Çoğu zaman doğru	Her zaman doğru
1. Kaygılanmaya başladığında durdurmakta zorlanır	0	1	2	3	4
2. Başkaları önünde aptal görüneceği şeyler yapma endişesi taşır	0	1	2	3	4
3. Bir şeyleri doğru/tam yapıp yapmadığını sık sık kontrol eder (ör. kapıları, muslukları, kapatmak)	0	1	2	3	4
4. Kaygılarından dolayı gergin, huzursuz veya sinirlidir	0	1	2	3	4
5. Yetişkinlerden yardım istemeye çekinir (ör. anaokulu veya sınıf öğretmeni)	0	1	2	3	4
6. Yalnız başına ya da evden uzakta uyumak istemez	0	1	2	3	4
7. Yükseklikten (yüksek yerlerden) korkar	0	1	2	3	4
8. Kaygılarından dolayı uyumakta zorlanır	0	1	2	3	4
9. Ellerini birçok kez tekrar tekrar yıkar	0	1	2	3	4
10. Kalabalık veya kapalı yerlerden korkar	0	1	2	3	4
11. Tanımadığı insanlarla tanışmaktan veya konuşmaktan korkar	0	1	2	3	4
12. Ebeveynlerine kötü bir şey olacağı konusunda endişelenir	0	1	2	3	4
13. Gök gürültüsünden korkar	0	1	2	3	4
14. Günün önemli bir kısmını çeşitli şeyler hakkında kaygılanarak geçirir	0	1	2	3	4

	Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Çoğu zaman doğru	Her zaman doğru
15. Sınıfta arkadaşlarının önünde konuşmaktan korkar (ör. bir şeyler sunması veya konuşması istendiğinde)	0	1	2	3	4
16. Başına kötü bir şey (ör. kaybolma veya kaçırılma) geleceğinden ve sizi bir daha göremeyeceğinden kaygılanır	0	1	2	3	4
17. Yüzmeye gitmek onu strese sokar	0	1	2	3	4
18. Kötü şeylerin olmasını engellemek için şeylerin doğru yer veya sırada olmasında diretir	0	1	2	3	4
19. İnsanların önünde utanacağı bir şey yapacağı endişesi taşır.	0	1	2	3	4
20. Böcek ve/veya örümceklerden korkar.	0	1	2	3	4
21. Sürekli aklına gelen kötü veya saçma düşünce veya görüntüler vardır	0	1	2	3	4
22. Okula/kreşe veya bakıcıya bırakırken huzursuz olur	0	1	2	3	4
23. Çocuk grubunun yanına gitmekten ve aktivitelerine katılmaktan korkar	0	1	2	3	4
24. Köpeklerden korkar	0	1	2	3	4
25. Sizden ayrı kalacağı ile ilgili kabuslar görür	0	1	2	3	4
26. Karanlıktan korkar	0	1	2	3	4
27. Kötü şeylerin olmasını engellemek için belli düşünceleri (ör. sayı sayma veya kelimeler) aklında tutmaya çalışır	0	1	2	3	4
28. Gerekli olmayan durumlarda bile rahatlatılma arayışındadır	0	1	2	3	4
29. Çocuğunuzun başına gerçekten kötü veya travmatik bir olay geldi mi? (ör. ciddi kaza, aileden birinin ölümü, saldırı, hırsızlık, afet)					

Lütfen çocuğunuzun başına gelen olayı kısaca açıklayınız

.....

.....

.....

Eğer **29. Soruya ‘HAYIR’** cevabı verdiyseniz lütfen 30-34. soruları **yanıtlamayınız.**

Eğer **‘EVET’** cevabı verdiyseniz lütfen aşağıdaki **soruları yanıtlayınız.**

	Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Çoğu zaman doğru	Her zaman doğru
30. O olay ile ilgili kötü rüyalar veya kabuslar görür.	0	1	2	3	4
31. O olayı hatırlar ve huzursuz olur.	0	1	2	3	4
32. O olay kendisine hatırlatıldığında huzursuz olur.	0	1	2	3	4
33. Aniden o kötü olayı yeniden yaşıyormuş gibi davranmaya başlar.	0	1	2	3	4
34. O olay hatırlatıldığında korku ile ilgili bedensel belirtiler (ör. terleme, titreme veya çarpıntı) gösterir.	0	1	2	3	4

